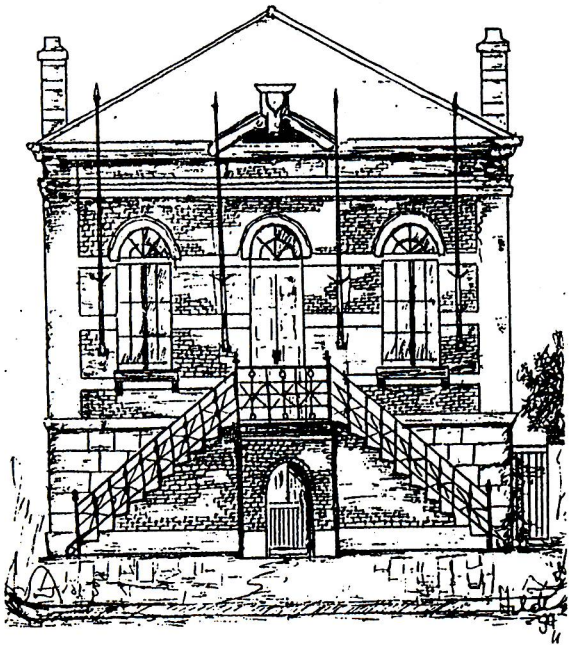

van w i r s k a a n t e

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 10, no. 3
september 1995

v a n w i r s k a a n t e

Orgaan van Heemkundekring 'Amalia van Solms'

Baarle-Hertog-Nassau

verschijnt 4x per jaar

redactie: Herman Janssen, Fons Raeijmaekers, Antoon van Tuijl
en Ed Ragas (coördinator)

redactieadres: Het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog

10e jaargang no.3

september 1995

inhoud

voorwoord	ad jacobs	62
gouden jubileum bernarduskapel	herman jansen	63
de h. remigius	antoon van tuijl	68
pilotenhelper bart verhees	piet van der flaas	71
een geval van noodweer	piet van der flaas	76
30 jaar geleden (15)	fons raeijmaekers	81
ballonpost castelre 125 jaar	ed ragas	96
baarle-hertogse enclaves	ed ragas	102
bedreigde veiligheid (2)	herman jansen	105
merkwaardigheden (6)	antoon van tuijl	108
arme amalia (17)	antoon van tuijl	111
open monumentendagen	antoon van tuijl	112
mededelingen		114

voorwoord

In mijn vorige voorwoord gaf ik aan dat de bouwvergunning binnen was. Dit was echter nog niet zo, want de vergunningaanvraag moest toen nog de officiële kanalen door. Op zeventien juli jl. viel de officiële vergunning in de bus. Net voor de bouwvakvakantie, zodat we nu beginnen na de vakantie. Hopelijk is onze werkploeg de vakantie goed doorgekomen, zodat we met frisse moed kunnen beginnen. We hopen de werkzaamheden zo snel mogelijk af te ronden zodat we hierna met de inrichting van onze bibliotheek kunnen beginnen.

Wat activiteiten betreft, staat er nog het een en ander op de rol voor het najaar. Eind augustus onze lokale heemdag die we voor de derde keer organiseren. Het aantal deelnemers voor de heemdag neemt toe en dat is voor de werkgroep heel bemoedigend. Op deze manier leer je je eigen heem en woonomgeving op een plezierige wijze kennen.

Ook voor het Brabants heemkamp is de belangstelling goed. Bijna alle deelnemers van vorig jaar gaan mee naar het heemkamp in Valkenswaard. Maar als ik goed geluisterd heb, gaan er volgend jaar meer leden mee naar het 48ste Heemkamp. Dit zijn een paar punten van het najaarsprogramma maar de kwissers komen ook nog aan hun trekken. Het volledige programma verder in *van wirskaante*.

Ons bestuurslid Herman Jansen uit Merksplas is bezig met de inventarisatie van de werkgroepen. Als deze in kaart en in beeld gebracht zijn, zal met de coördinatoren naar de doelstelling van de werkgroep gekeken worden. Op basis hiervan zullen zij leden benaderen om bestaande werkgroepen uit te breiden. Als er op u een beroep wordt gedaan, dan hoop ik dat u van harte hieraan gehoor zult geven. Op deze wijze kunnen de werkgroepen actiever worden en kunnen zij een bijdrage leveren voor de verdere uitbouw van onze vereniging. Van diverse leden hebben we een vakantiegroet ontvangen en dat is erg leuk. Voor deze vakantiegroeten onze dank.

Op de eerste zondag van september wordt onze negende heemkalender gepresenteerd. Hij staat in het teken van het thema van ons jaarboek 1996; het onderwijs. Ik ben ervan overtuigd dat het ook dit jaar weer een bijzondere heemkalender is. Een kalender die al onze leden willen kopen en natuurlijk helpen te verkopen.

In deze reken ik op uw hulp.

Uw voorzitter, Ad Jacobs.

Gouden jubileum Bernarduskapel: Bernardusprocessie in Ulicoten

Herman Jansen

Blijkbaar is de herinvoering van de Bernardusprocessie in Ulicoten vorig jaar een succes geworden, want ook dit jaar gaat men weer in processie naar de Bernarduskapel. Op zaterdag 19 augustus a.s. vertrekt om 18.45 uur voor de tweede keer in successie een processie naar de Bernarduskapel. Vorig jaar werd in het kader van 550 jaar Ulicoten weer aansluiting gezocht met de rijke traditie van bedevaarten en processies. Met ruim 600 deelnemers bleek toen voldoende interesse gewekt om jaarlijks zo'n uiting van volksdevotie te verzorgen voor de patroonheilige van de parochie.

RIJKE GESCHIEDENIS

Het wonderbaarlijke beeld van Bernardus van Ulicoten dateert wellicht uit de vijftiende eeuw. Reeds in 1553 werd er druk vereerd in Ulicoten. Bernardus wordt aangeroepen als patroon tegen jicht, krampen en reumatische kwalen. Vroeger wijdde de pastoor van Ulicoten koperen en zilveren ringen die krampen zouden voorkomen of verhelpen. Dit gebruik moet erg oud zijn geweest: kort na 1662 bijvoorbeeld werden al een vijftigtal zilveren aangekocht te Antwerpen en Breda. Bernardus is tevens beschermheilige tegen veeziekten. Voor de genezing van het zieke vee werden ooit zakjes Bernardusmeel gewijd. Sinds mensenheugenis kwamen individuele bedevaartgangers van heinde en verre naar Ulicoten omtrent Pasen, Pinksteren en Bernardusdag (20 augustus). In 1821 werd voor het eerst een plechtige optocht georganiseerd: De Drunense processie. Sindsdien werd het oude Bernardusbeeld in processie door de straten van Ulicoten gedragen.

Vaak echter werd dit openbare beleven van de godsdienst belemmerd. Alleen door de vastberaden en eendrachtige houding van de Ulicotense priester, het kerkbestuur en de geloofsgemeenschap kon de Bernardusverering er overleven.

STRIJD

Van 1648 tot 1662 bijvoorbeeld werd voortdurend strijd geleverd om het Bernardusbeeld voor Ulicoten te behouden. Met de Vrede van Munster werd immers de Rooms-Katholieke godsdienst verboden in de Republiek der Verenigde Nederlanden. Om Bernardus te beschermen tegen de komst van Hervormde beeldenstormers werd vanaf juni 1648 het wonderbaarlijke beeld op een geheime plaats bewaard.

Zowel de pastoor van Baarle-Hertog als die van Poppel probeerden daarna het Bernardusbeeld met de vele offergaven in hun parochiekerk binnen te halen. Pastoor Leppens (Baarle-Hertog) leek in zijn opzet te zullen slagen, tot onbekenden in het voorjaar van 1649 het beeld van Bernardus 's nachts uit de Remigiuserkerk wegnamen. Ze liden hierbij, tot grote verwondering van de pastoor, het spoor van hun beslijpte voeten achter op het altaar.

Dit misdrijf werd nooit opgehelderd, alhoewel het voor iedereen duidelijk was in welke hoek de daders gezocht moesten worden. Bij de inwijding van de veldkapel aan de Bollekenloop omtrent Pasen 1655 dook het beeld dan plotseling weer op. Nu vertelt men in Ulicoten dat de H. Bernardus eertijds zelf over het water is teruggekomen. De beslissing van bisschop Ambrosius Capello op 19 februari 1662 om alleen in de veldkapel van Ulicoten de Bernardusverering toe te laten, bracht na 14 jaar onafgebroken conflict-situatie de overwinning naar Ulicoten.

PROBLEMEN MET VERERING

Dankzij de oprichting van een veldkapel op 'Belgisch' gebied ontsnapte Ulicoten aan de strenge plakkaten van 1648 en aan de resolutie van 19 juli 1730 waarbij de RK godsdienst opnieuw drastisch werd aangepakt. Ook een wet uit het tiende jaar van de Franse Republiek trof Ulicoten niet: processies werden alleen verboden in steden waar kerken van verschillende gezindten bestonden. En met het Koninklijk Besluit van 23 april 1822 kreeg de Drunense processie zelfs een wettig karakter.

Nieuwe moeilijkheden ontstonden met de Belgische opstand in 1830. Tot 1838 werd in Ulicoten het bedevaartverkeer erg gestremd. De Drunense processie kwam langs onder gewapende escorte van een Nederlandse generaal!

Een zware crisisperiode brak aan op 7 juni 1855 met een circulaire van minister Van der Bruggen, waarna de processie in Ulicoten werd verboden. Op 23 augustus 1856 verhinderde zowaar een gewapende macht het

uitoefenen van de godsvrucht. Bij aankomst van de Drunense processie werd naar gewoonte op ruim 100 meter van de kerk door de processievaders de opdracht gegeven de kist met ornamenten van de kar te halen. Vanaf zijn paard beval de officier van justitie: 'Maak hier geen verdere beweging'. Er ontstond een pittige discussie tussen opperbroedermeester Jan Koks en de officier betreffende de rechtsgeldigheid van de processie. Jan Koks was formeel: 'Wij houden een optocht en maak maar een proces-verbaal op.' Daarop trok de begeleidende commandant van de Marechaussee uit Breda zijn sabel en beëindigde zo elke vorm van overleg. De bedevaarders kregen zelfs geen toestemming om al zingend naar de kerk te gaan. Uiteindelijk werden de banieren ontrold op het kerkhof en trok de processie driemaal rond de kerk en niet op de openbare weg.

Dit geweldadige optreden van de marechaussee gaf op 20 november 1856 aanleiding tot interpellaties in de Staten-generaal. Daar werd het ontbreken van een degelijk vooronderzoek aangeklaagd: De Drunense processie bestond immers al vóór het Koninklijk Besluit van 1822 en was bijgevolg ook na de circulaire van 1855 nog gerechtigd om uit te gaan. Door te weigeren een proces-verbaal op te stellen, werd bovendien de rechterlijke macht buitenspel gezet. De minister echter betwistte in zijn antwoord het bestaan van de Drunense processie in 1822. De volgende jaren mocht de processie bijgevolg alleen op het kerkhof rondtrekken.

In 1857 verbood de bisschop verzet te plegen tegen het processieverbod. Pastoor Woestenberg moest berusten onder protest. De bisschop dacht dat de politie 'dat verbieden en beletten op den duur vanzelf moede' zou worden. Tien jaarlater echter was er nog steeds sprake van provocatie en intimidatie.

In 1867 vertrok de Bredase processie vanuit de Antoniuskerk naar Ulicoten en daarmee werd een proefproces uitgelokt. De Drunense processie op 20 augustus bleek als enige rechtsgeldig en werd opnieuw toegelaten in de Dorpsstraat. Alle andere processies te Ulicoten moesten op het afgesloten kerkhof gehouden worden.

Amper twee jaar later, op Pinksterdag 16 mei 1869, werd een juridisch onderzoek geopend tegen pastoor Van Beysterveld. De processie ging die dag weliswaar uit op het kerkhof, maar daar was kort tevoren de omheining verwijderd voor het bouwen van een nieuwe parochiekerk. In 1870 beloofde de bisschop aan de minister van justitie dat te Ulicoten alles rustig zou blijven ondanks het lopende onderzoek. Het kerkhof was inmiddels opnieuw van de openbare weg afgesloten.

In het begin van de twintigste eeuw werden in Nederland nogmaals alle openbare processies verboden. Toen in 1938 dit landelijk processieverbod werd opgeheven, was pastoor Van Steen er als de kippen bij om de processie weer in haar volle glorie door de straten van Ulicoten te laten trekken. De vreugde in het dorp was van korte duur: tijdens de Tweede Wereldoorlog werden openbare processies alweer verboden.

BERNARDUSKAPEL

Kort vóór de bevrijding beloofde pastoor Van Steen een Bernarduskapel op te richten, mocht zijn parochie van oorlogsgeweld gespaard blijven. En al werd de parochiekerk volledig vernield, het toegezegde kapelletje kwam er toch. Het was Fons van Tongerloo uit Meerle die het belangeloos metselde met stenen van de verwoeste Bernarduskerk. Voorwaarde was wel dat de pastoor af en toe eens langs moest komen met een 'neutje'. Architect Jan Oomen van Oosterhout tekende voor het ontwerp. Als locatie werd geopteerd voor de Bollekens, waar zich nog de restanten bevonden van de voormalige veldkapel uit 1654.

Het drassige terrein werd er vanaf mei 1945 met de schop afgegraven, waarna het puin van de kerk o.a. door de leden van de 'Jonge Boerenstand' werd aangevoerd. Daarop ging een laag rood zand (zavel) uitgegraven bij het Nonnenven op grond van Nard Seeuws. Dit zand was oorspronkelijk bestemd voor de nieuwbouw van Kees van Opstal. Maar zijn bouwplannen werden niet uitgevoerd: Kees ging namelijk wonen aan 't Welpenhol.

Merkwaardig is wel dat ook de bouw van het kapelletje niet probleemloos verliep. Op een bepaald moment lieten de commiezen namelijk alle grondwerken stilleggen omdat de zavel zonder vergunning van Nederland naar België was uitgevoerd. Pastoor van Steen loste dit probleem zelf op waarna de lagen puin en zavel afgedekt konden worden met het afgegraven zand.

Na het metselwerk werd in de kapel een kopie van het oude Bernardusbeel geplaatst, vervaardigd door pater Kamerbeek van de Paters van de H. Grens (Baarle-Grens). Het altaar was een geschenk van Jos van Gool uit Baarle-Nassau. De inwijding gebeurde door pastoor van Steen op 20 augustus 1945. Sindsdien ging de processie langs de Dorpsstraat naar de Bernarduskapel. Onder de bezielende leiding van pastoor Van Steen floreerden de processies in Ulicoten tot halverwege de zestiger jaren. De laatste processie trok er door de straten in 1968.

NIEUWE IMPULS

In 1990 werd ter gelegenheid van 900-ste geboortedag van Bernardus de belangstelling voor de rijke traditie opnieuw leven ingeblazen d.m.v. een brochure, een tentoonstelling en enkele speciale diensten zowel in de parochiekerk als bij de Bernarduskapel.

De viering van '550 jaar Ulicoten' in 1994 werd aangegrepen om in samenwerking met het kerkbestuur nog eens een Bernardusprocessie te organiseren. Gezien de massale opkomst werd besloten om dit gebeuren jaarlijks te herhalen. Voor Ulicoten betekent het alvast een belangrijke verrijking op religieus en cultuur-historisch gebied. Slechts weinig plaatsen in het land kunnen bogen op een zo oude traditie. Laten we hopen dat de Ulicotenaren in navolging van hun voorouders nog vele generaties lang vastberaden en eendrachtig zullen ijveren voor het behoud van de Bernadus-processie....

de H. Remigius, aartsbisschop van Reims in het jaar 532

Antoon van Tuijl

Zo begint in het boek 'Levens der heiligen' van A. Werfer en F. Steck, tweede deel, 1865 de levensbeschrijving van de Heilige Remigius waarnaar onze Belgische kerk is genoemd.

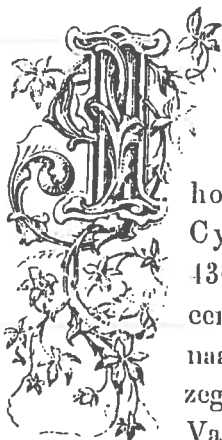
Op 1 oktober herdenkt de Kerk van Rome deze grote aartsbisschop en apostel. Een goede reden om eens aandacht te besteden aan deze man. Wij komen in Baarle zijn naam voortdurend tegen, maar weten we wel over wie we het hebben?

Zoals het inleidende fragment al zegt, is Remigius de zoon van een frans adelijk echtpaar, Emilius en Cylinia, uit de vijfde eeuw.

Deze welgestelde mensen konden hun zoon een goede opleiding geven, maar er werd ook veel aandacht geschonken aan de godsdienstige opvoeding.

terug uit de eenzaamheid

Gebed en meditatie waren voor Remigius belangrijker dan wereldlijke

In de vijfde eeuw leefde te Laon een edel en godvreezend gezin, waarvan Emilius het hoofd was. Zijne vrouw Cylinia schonk hem in 436 op gevorderde jaren nog eenen zoon, Remigius genaamd. Die zoon was de zegen van hunnen ouderdom.

Van kindsbeen af in de wereldsche wetenschappen onderrigt, leerde Remigius als jongeling ook de wetenschap der goddelijke zaken, en leefde van zijn twee-en-twintigste jaar als kluzenaar op een berg bij Laon, van waar de glans zijner heiligheid zich ver verbreidde.

geleerdheid en maatschappelijk aanzien. Hij trok zich terug als kluizenaar. Juist deze manier van leven viel de mensen op. Remigius werd zeer gewaardeerd.

Toen in 458 in Reims aartbisschop Bennagius overleed, werd door iedereen zeer grote druk uitgeoefend op Remigius om opvolger te worden. Hij zag in de wens van zovelen de roep van God en keerde terug uit de eenzaamheid om de bisschopszetel van Reims te bezetten.

Het gelovige volk van die tijd zag in allerlei zaken het bewijs van de goede verstandhouding tussen God en Remigius. Verschillende wonderverhalen gingen de ronde doen.

Zo werd verteld dat een verwoestende brand de stad Reims bedreigde. Remigius, al aardig op weg een heilige te worden, liep het vuur tegemoet en dwong het door de enige geopende stadspoort de stad te verlaten. Hij liet de poort direct dichtmetzelen. Dat gaf korte tijd later ook bescherming tegen de barbaren. Van Remigius is ook bekend dat hij duivels, zelfs zeer hardnekkige, kon uitdrijven.

apostel

De kerk van Rome vereert Remigius echter het meest om zijn apostolische verdiensten. Hij heeft hele volksstammen tot het katholieke geloof weten te brengen.

In Remigius' tijd heerste in de omgeving van Reims een zekere Chlodwig, een Frankisch stamhoofd, die waarschijnlijk een geloof had met oude Frankische, Keltische en Romeinse elementen, kortom een heiden in de ogen van Rome. Behalve dat geloof had Chlodwig ook zin in meer macht en gebiedsuitbreiding. Hij zag twee manieren om zijn doel te bereiken: de katholieke kerk tot vriend maken en een uitgekiend huwelijk sluiten.

Chlodwig deed allerlei schenkingen aan de kerk en kwam zo in contact met Remigius. Die op zijn beurt probeerde invloed op de vorst uit te oefenen in de hoop met hem, tegelijk een heelvolk voor het geloof te winnen. Chlodwig stond hier niet afwijzend tegenover maar had geen haast. Kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders speelden een bemiddelende rol bij het leggen van contacten tussen Chlodwig en de Bourgondische prinses Clotilde. Zij was katholiek en vroom en spande zich samen met Remigius in haar man te bekeren.

als de nood...

De heidense Allemannen verlieten met een legermacht op een bepaald moment de oevers van de Rijn en bedreigden de grenzen van Chlodwigs rijk. Toen hij ten strijde trok, beloofde hij zijn vrouw dat hij al zijn afgoden zou verbranden als hij mocht winnen. Het ging niet goed op het slagveld van Zulpick. Toen Chlodwig zag dat hij dreigde te verliezen, riep hij tennidden van zijn soldaten uit: *'God van Clotilde, laat mij overwinnen en ik word christen!'* De strijd nam een andere wending en Chlodwig won! Hij begaf zich naar Reims waar hij zich door Remigius liet onderrichten. Kerstmis 496 werd uitgekozen om Chlodwig met een aantal familieleden, edelen en talloze soldaten van zijn leger te dopen.

De plechtigheid gaf zo'n grote toeloop van volk dat monniken uit het naburige klooster onmogelijk in de kerk konden komen om de heilige olie te brengen die Remigius nodig had voor de zalving van zijn dopelingen.

Remigius hief de ogen ten hemel en na een intens gebed kwam de H. Geest in de gedaante van een duif de heilige olie brengen. Remigius steeg zeer in aanzien, tot zelfs in Rome. Zijn rol bij de bekering van zoveel mensen maakte hem tot een ware apostel van de Heilige Kerk.

Vierenzeventig jaar lang oefende Remigius zijn bisschopsambt uit. Op 13 januari 532 overleed hij in de leeftijd van zesennegentig jaar.

Al vaak kregen wij de vraag hoe en om welke reden Remigius de patroonheilige van Baarle-Hertogs parochiekerk is geworden. We hebben het nergens kunnen achterhalen. Misschien heeft Hilsondis, abdis van Thorn, bij de stichting van Baarle's kerk in 992 eenvoudig deze apostel als voorbeeld gehad voor wat zij hier graag zag gebeuren.

Tegen de westelijke gevel van de kathedraal van Reims kun je deze afbeelding van Remigius aantreffen. Het beeld is van een onbekende meester en wordt gedateerd rond 1175.

oorlog 1940-1945 (1)

pilotenhelper Bart Verhees

Piet van der Flaas

Bartje Verhees, klein van stuk, groot in zijn daden in het verzet.

Het was snikheet met pinksteren 1944 (27 mei). De Duitsers die gekazerneerd waren in Prinsebosch, een complex van de Luftwaffe van het vliegveld Gilze-Rijen gebouwd in 1941, lagen lui en loom puffend van de hitte in hun bedden te woelen toen plotseling de sirenes begonnen te loeien. Er was bericht dat een grote groep Engelse bommenwerpers boven het Kanaal zich aan het formeren waren en koers zetten naar het Roergebied.

Het waren die nacht 602 lancasters die van diverse vliegvelden in Zuid- en Midden Engeland, beschermd door jagers het luchtruim kozen. Hun doel was de keizerstad Aken.

Onder de bommenwerpers bevonden zich ook de toestellen van het New Zealand (no.75) Squadron die waren opgestegen van Ely in Cambridge. Het vierde toestel dat zich met moeite van de startbaan verheft wordt gevlogen door de bemanning van o.a. A. Mantle. Het was hun 27ste vlucht en zou tevens hun laatste tocht worden. Duitse piloten en het grondpersoneel haastten naar het vliegveld en vlogen in hun nachtjagers de vijand tegemoet.

Het waren geduchte tegenstanders die al menig toestel hadden neergehaald, sommige al meer dan honderd. Zeer in luchtgevechten ervaren kanonniers repten zich naar hun 88mm luchtdoelkanonnen (Flak). Een van hen bediende het apparaat om het klokje dat in de granaat aanwezig was, waarmee de hoogte werd bepaald waarop de granaat zou ontploffen, te activeren. Weer anderen bedienden de zoeklichten.

Op een hoogte van bijna tien kilometer in de ijle zuurstofarme lucht vlogen de Lancasters in een strakke formatie omringd door talrijke jagers die er omheen zwermde toen het spel op de wagen kwam. Ze werden aangevallen door Duitse jagers. Het was nu een eerste vereiste om niet het hoofd te verliezen en bij elkaar te blijven. Wie nu achterbleef was onherroepelijk

verloren. Die werd gewoon afgemaakt. Ze waren nu in de omgeving van het vliegveld Gilze Rijen gekomen en daar floepte de zoeklichten aan. Wanneer nu een bommenwerper in het kruislicht van twee zoeklichten werd gevangen, werd met alle luchtdoelgeschut beschoten. Hevige klappen ontving de Lancaster met ruim 8000 kg bommen aan boord. Het toestel werd midscheeps getroffen en stond onmiddellijk in lichterlaaie. De piloot riep via de intercom tot zijn bemanning: 'ERUIT!'. Ze trekken de stekker van de verwarming waarmee hun jack wordt verwarmd uit het stopcontact, openen het vluchtluk en suizen naar beneden.

Als derde man springt A. Mantle. Op dat moment explodeert het het toestel dat van oost naar west vliegt. Het scheert over Gilze en valt in de nabijheid van Prinsebosch. Half bewusteloos komt hij zwevende aan zijn valscherms neer op een bosweggetje en verstopt het valscherms in het struikgewas. Dan volgt een geweldige ontploffing, een luchtdruk die hem bijna omver blaast. Hij hoort gerinkel van glas dat uit de sponningen op de kazerne vliegt. Hij voelt zich gebuts en geradbraakt en gaat in zuidelijke richting op zoek naar een schuilplaats om te rusten. Om zes uur verlaat hij het bosgebied en loopt door weilanden en akkers. Door het smal bosgebied de Flaasbloem passeert hij het Vossersven, bekijkt daar enkele biekorven daar neergezet bij een veld met koolzaad, steekt de Leerkensbaan over en loopt dan nog honderd meter.

Na eerst wat gerust te hebben in de sloot, klimt hij de berm op van de weg Baarle-Chaam. Hij spiedt links en rechts, rent de weg over, laat zich van de berm rollen en bevindt zich tegenover de boerderij 'Chaambeek'. Het is een voor die tijd vrij modern uitziende boerderij. Hij ziet een hooischelft, vastgeklemd tussen vier grote palen met een dak van zinken platen die met een katrol op en neer kan worden bewogen. Hij ziet dat er ruimte is tussen het dak en het hooi en besluit hier voorlopig zijn toevlucht te zoeken. Hij heeft flinke dorst, loopt naar de beek, neemt enkele slokken water, wast zich het gezicht en merkt dan dat hij gewond is. Hij klimt de ladder op die tegen de schelft staat en laat zich neer op het hooi. Hij piekert nog wat na over wat hem nu weer is overkomen en valt tenslotte van oververmoeidheid in slaap.

Hij slaapt een gat in de dag en wordt wakker van stemmen vlak in de buurt. Bartje Verhees en zijn twee zonen zagen een bloedspoor en kwamen tenslotte bij de hooischelft uit. De vlieger keek over de rand en zag dat drie mannen in boerenkleding, een man van circa 50 jaar en twee van 25 jaar

die onderaan de ladder stonden te redekavelen. Bij zijn plotselinge verschijnen, deinsden ze achteruit geschrokken als ze waren van zijn verhakkelde vliegeruitrusting en zijn gezicht dat onder het geronnen bloed zat. Bevend van emotie zegt Mantle: 'I'm a RAF pilot. Are You Dutch?'. Hoofdschuddend zeggen ze nee. Niet begrijpend en denkende dat hij in Duitsland is, vraagt Mantle dan: 'Is this Deutschland?' De drie roepen in koor: 'Neen, Holland'.

Hij daalt de ladder af. De twee zonen ondersteunen hem. Bartje doet de deur open en iedereen rept zich om het Mantle zo behaaglijk mogelijk te maken. Hij krijgt een warm bad om zich het bloed zijn body te wassen en men ziet dat hij op vele plaatsen gewond is. Hier was doktershulp geboden en snel! Ze klopten aan bij dokter Bloem die onmiddellijk kwam en ondermeer diverse scherfjes uit zijn lichaam moest verwijderen. Gesterkd door een maaltijd waarbij het beste op tafel kwam, werd hij in de 'goei kamer' in bed gestopt, waar hij even later in een diepe slaap viel, blij bij deze goede mensen in goede handen te zijn. Na drie weken nam hij ontroerd afscheid van de familie Verhees, dankte hen voor de bewezen diensten en werd weggebracht naar Baron Prisse van het landgoed 'Hondsdonk' waar hij in de rustige omgeving helemaal kon bekomen van zijn hachelijk avontuur.

Ruim twee maanden na zijn crash wordt hij via een pilotenlijn via België naar Frankrijk gebracht. Hier wordt hij door de Duitsers gepakt en overgebracht naar het beruchte kamp Stalag Luft 3 in Duitsland. Daar ontmoet hij drie leden van zijn crew die in België twee dagen na de onfortuinlijke crash zijn opgepakt. Vier andere bemanningsleden zijn door de Luftwaffe van Gilze uit het wrak geborgen. Aangezien een Lancaster normaal een bemanning van zeven koppen telde, staakten de Duitsers hun speurtocht naar bemanningsleden toen ze de drie in België gearresteerd hadden, niet wetende dat er nog een achtste man was!

Pinksterzondag werd bij ons door de Grüne Polizei (die in Tilburg hun kazerne hadden) alle bossen, ons huis en de kippenkooien afgezocht. Het huis werd van de kelder tot aan de zolder afgezocht. Ze keken zelfs in de broedmachines. Bij ons stond een radiowagen, terwijl een Fieseler Storch (een verkenningsvliegtuigje) de bosranden in de gaten hield. Motoren met zijspan kwamen orders halen en brengen. Het had helemaal geen resultaat

en spinnijdig vertrokken ze weer. Het doorzoeken van de bossen en velden deden ze als volgt: De manschappen werden op de Bredaseweg uit vrachtwagens snel gelost. De meesten hadden machinepistolen bij zich en op een onderlinge afstand van circa tien meter werd alles afgezocht. Op de doorlopende wegen stonden soldaten met geweren. Ze hebben toen alles afgezocht tot en met de Martina Hoeve. Andere eenheden zochten Boshoven, de Huisvennen en de bossen tegenover de Gaarshof af zonder resultaat. Bijna hadden ze hem te grazen. Onwetend van al die moeite sliep hij de slaap der rechtvaardigen in Bartjes hooischelft. Het vliegtuigje ondersteunde deze actie door van links naar rechts te vliegen, echter zonder resultaat. Ik stond in de buurt van de radiowagen waar enkele hoge pieten de zaak zaten te coördineren. Motorrijders bezweet en helemaal onder het stof kwamen orders halen. Kortom een geweldige belevenis.

Wij zelf hebben ook alle geluk van de wereld gehad. Bij ons in een kippenhok verbleven net van tevoren een stuk of acht, negen onderduikers, Baarlese mensen en nu zaten er Zeeuwse mensen afkomstig van Schouwen-Duiveland. Deze waren hier geplaatst door de overheid. Bij een eerdere klopjacht begin 1944, toen door Luftwaffe soldaten, hadden we al de vraag moeten beantwoorden, wat die bedden in dat hok betekenden.

Ons vader redde zich er uit door te zeggen dat wij in de zomer daar wel eens met zijn allen sliepen. Hij keek mijn vader eens koeltjes aan en liet het daarbij. Maar deze lieden van de Grüne Polizei maakten van de jacht op onderduikers, Joden en verzetslui hun beroep. Die zouden dit vast niet genomen hebben. Dit had voor mijn vader opsluiting in het concentratiekamp kunnen betekenen en misschien wel de dood. In totaal hebben we ze vijfmaal op bezoek gehad. Ook op 20 juli 1944 van hetzelfde laken een pak. Dit maal zonder vliegtuigje. Het ging toen om de bemanning van een B17 Pathfinder. Het toestel was door eigen jagers in brand geschoten omdat er naar verluidd speciale apparatuur in zat die niet in handen van de Duitsers mocht vallen. Het toestel kwam neer in de buurt van de Oude Baan op Chaams grondgebied bij de familie Michielsens.

Hoofdrolspeler Bartje verhees kreeg van ZKH Prins Bernhard voor zijn verzetsdaden het jachtrecht van het Liesbos bij Breda toegewezen.

De vlieger Mantle bezocht in mei 1975 zijn toenmalige redder en schenkt Bartje een volledig paardenstel; haam, zadel, enz. Een zeer ontroerd Bartje

starmelt dat dit nou echt niet de bedoeling is geweest en sluit de Engelsman in zijn armen.

Naschrift Ed Ragas:

Het toestel was een Lancaster mark III met RAF-seriaal ND802. Het toestel had de individuele code 'JN-D' ('D' for 'Dog') en was van het no. 75 Squadron van de RNZAF. De bemanning bestond uit de volgende 'vliegers':

W/O Frank SCOTT (RNZAF), de 28-jarige piloot die de dood vond in de crash.

W/O Ron CLARK (RNZAF) was de 24-jarige co-piloot. Gedood in de crash.

F/Sgt Steve COOK (RNZAF) was de 21-jarige bommenrichter die ook de dood vond.

W/Op.Sgt. Ron HOWSON (RAF) was de 19-jarige radiotelegrafist en was de vierde man die de dood vond.

W/O Max HARRIS (RAF) was de 20-jarige boordwerktuigkundige en werd in Antwerpen gevangen genomen midden juli 1944. Hij ontmoette Mantle weer toen hij van Dulag Luft werd overgebracht naar Stalag Luft VII.

F/Sgt. 'Red' HILL (RNZAF) was de 24-jarige navigator. Ook hij werd gevangen genomen.

Sgt. Reg EVANS (RAF) was de 22-jarige staartschutter. Hij werd ook gevangen genomen.

F/Sgt. Alan MANTLE (RSAAF) was de 24-jarige rugkoepelschutter en zijn verhaal heeft u hierboven gelezen.

Het toestel werd in de nacht van 27 op 28 mei 1944 omstreeks tien over twee geraakt door het afweergeschut van Gilze-Rijen toen het op zo'n 25.000 voet (8.000 meter) vloog. Er ontstond brand in de bakboordbinnenmotor. Het vliegtuig is in de lucht al uit elkaar gereten en stortte met 8000 kilo bommen naar beneden. Door de ontploffing van de bommen omstreeks half drie, ontstond bij de inslag een enorm gat dat heden ten dage nog zichtbaar is en vol met water staat. Als je niet beter wist, zou je denken dat het een ven is.

oorlog 1940-1945 (2)

een geval van noodweer

Piet van der Flaas

In september 1944 op Dolle Dinsdag toen het Duitse leger in de grootste wanorde met alle mogelijke voertuigen op de vlucht was, streken ook bij ons soldaten op het erf neer. Ze hadden dorst en smeekten om 'Wasser'. We waren net in de waterput op vijf meter diepte geweest om hem dieper te maken en de pomp leverde het nodige water. De schrik voor de Tommies zat er diep in en wanneer ze een vliegtuig hoorden, stoven ze als patrijzen uiteen. Overal in de sloten langs de weg lagen geweren, machinepistolen, munitie, flessen wijn, enz. Een wanordelijke troep. Wat een tegenstelling met mei 1940 toen ze binnentrokken. Goed gevoed, geduchte vechters en ordelijk: een overwinnaar.

Na een paar dagen wanorde hervatten ze zich en trokken weer naar het zuiden en groeven ze zich langs het Albertkanaal in. Baarle was een centrum van waaruit de soldaten die zich aan het front bevonden, werden bevoorrad. Voedsel werd in de kloosterkeukens bereid. Munitie werd 's nachts aangevoerd, overgeladen en door tientallen vrachtwagens en paardentractie naar het front vervoerd. In de Kerkstraat en Stationsstraat moest men op bevel 's morgens alle emmers met water gevuld buiten zetten om de paarden te drenken.

Deze ommekeer van een wanordelijke vlucht naar een hechte verdediging hadden de Duitsers te danken aan de toen 28-jarige SS Generaal Kurt Chill. Dit gebruide zwartharig zigeunerachtig type ving met behulp van tanks en feldgendarmen die hij bij alle brugovergangen van het Albertkanaal plaatste, de op vlucht geslagen eenheden op, herbewapende ze en stuurde ze naar het front. Van ongeveer vier divisies hergroepeerde en vormde hij ze om tot de 85ste Division, de zgn. 'Kampfgruppe Chill'. Hij heeft zijn hoofdkwartier nog gehad in de Belgische pastorie rond september 1944. Deze 'nieuwe' eenheid fungeerde als een soort brandweer voor het Duitse leger. Wanneer er ergens een doorbraak van de Engelsen dreigde, verscheen deze eenheid ter plaatse. Een geduchte tegenstander.

In Duitsland werden arbeiders van de scheepswerven gehaald. Klinkhamers inleveren tegen een geweer. Ze werden zo in hun werkkledij naar het front gestuurd. Mensen van de arbeidsdienst evenzo. Was er iemand gesneuveld, werd hij ontkleed en trokken ze dit uniform aan. Ook bij ons onder het geboomte verschenen er vrachtwagens. Een Nederlander uit Doorn bestuurde zo'n vrachtwagen. Hij was gedwongen in Noord-Frankrijk te werk gesteld geweest. Hij had op de vraag of hij kon chaufferen, ja gezegd. Hij werd naar het front gebracht en was tegen zijn zin nu bij de NSKK. Hij vroeg mijn vader of hij soms geen oude broek en jas kon missen, want hij was van plan de plaat te poetsen. Ook stonden er munitiewagens die getrokken werden door armzalige en mag ere paarden ervoor, die werden gemend door Polen. Een dezer Polen begon na aankomst met een hakmes takken van kerstbomen af te hakken. Mijn vadereen echte natuurmens die deze bomen nog zelf had geplant, stortte zich met een dierlijk gebrul op deze man. Deze wierp het hakmes weg en riep 'Was ist Los? Du bist verrückt. Alles geht kaput.' Even later kwam een andere Pool beleefd vragen om wat takken. Hij zei dat het ook in ons belang was dat ze hun munitiewagens camouflerden. Mijn vader ging daarmee mokkend accoord.

Een gedeelte van de Staat Polen was door de Duitsers omgevormd tot General Government of Poland. Hitler gaf bevel alle mannelijke inwoners van 18 tot 60 jaar in te lijven in zijn legers. Aan het front inzetten durfden men hen niet, bang als ze waren dat ze massaal zouden deserteren of zich zouden overgeven. Als ze gevangen genomen werden door soldaten van de Eerste Poolse Pantserdivisie, namen ze onder een andere naam dienst dit om repressailles tegen hun familie in Polen te voorkomen.

Iedere dag scheerden Engelse jagers over de Chaamseweg en zeer laag over de bossen en dan liepen deze Polen weg van hun munitiewagens en wierpen zich plat op de grond. Ik vond dit nogal overdreven maar na de verbitterde gevechten in onze buurt en de vernielingen die dit meebracht, kon ik dit veel beter begrijpen. Tussen deze Polen en mijn vader begon stilaan een band te ontstaan. Ze kwamen om water om zich te wassen en hun paarden te drinken. Mijn moeder had echte koffie gezet, geen 'Ersatz'. Het argeloze mens dacht binnenkort hebben we koffie in overvloed nu we binnenkort bevrijd zijn. We waren bezig een tafel en stoelen buiten op het erf onder het geboomte te zetten toen de Nederlander met zijn vrachtwagen naar het front bij Geel vertrok. We hebben hem nooit meer gezien.

Mijn vader haalde de twee Polen. Onder het koffiedrinken liet een der Polen weten dat hij de 'Krieg' beu was en of hij niet ergens kon onderduiken. Vader haalde Peet Olieslagers erbij en die zei: 'ik moet even met iemand overleggen'. Na een uurtje was hij terug met een zekere Gerritsen, een broer van Marechausee Gerritsen die op de Galderse Hei is gefusilleerd. Die sprak vloeiend Duits en speelde tolk. De Pool kon onderduiken bij Bartje Verhees op de Chaambeek. Mijn broer heeft hem daags daarop via een zandbaan die achter de 'vijf boerderijen', de broeders en de Martinahoeve liep, in contact gebracht met Bartje. Mijn broer liep tachtig meter vóór de Pool. De Pool die normaal niet gewapend was, had het geweer bij zich van de Nederlander uit Doorn dat hij achtergelaten had. Bartje was met zijn gezin aan het verhuizen van de Chaambeek naar een houten huisje tegen de Oude Baan. Kwartiermakers van een Nederlands SS Bataljon hadden Bartje en zijn gezin verjaagd uit hun boerderij. Mijn broer droeg de Pool over aan Bartje en liep ijlings terug naar huis onder de krakende inslagen van schril jankende granaten.

In het huisje dat Bartje betrok, had gedurende de oorlog al van alles gezeten; Joden, onderduikers, commiezen, marechausees enz. Onder de vloer had men een ruimte leegegraven, een luik in de vloer gemaakt, een kokosmat erover, tafel en stoelen erop en klaar was kees. In dezeschuilplaats verborg Bartje deze Pool. Na enkele dagen vroeg de Pool aan Bartje of hij zich niet eens duchtig mocht wassen. Hij stikte van de vlooien, zou zich van zijn uniform ontdoen en wat oude kleren aantrekken. Intussen waren zijn landgenoten (van Maczek) opgerukt tot aan de Franse Baan en zouden bijna vier weken op dezelfde plaats bivakkeren. Bartje had intussen een oude badkuip uit een nabij gelegen weiland gesleurd en in de buurt van het huisje opgesteld. Het was een stille nacht. Geen blad bewoog. De volle maan blonk in al zijn schoonheid. Bartje vulde het bad met water uit een put die bij het huisje stond, ging naar binnen. Samen met zijn vrouw zette hij de tafel en de stoelen opzij, rolde de mat op en opende het luik. Bartje reikte de Pool zijn hand en hielp hem uit zijn schuilplaats. De Pool glipte naar buiten, ontkleedde zich, ging het bos in en legde zijn gehate legerkleding in een sloot en bedekte die met mos, bunt en wat takken en liep op zijn tenen naar het bad en gleeed het koele heldere water in. Goede deugd wat deed dit bad hem goed. Met een stuk kleizeep wreef hij zijn body in en begon te poedelen. Met een washandje waste hij zich. Hij kon er niet genoeg van krijgen.

Hij was zich niet bewust van het feit dat hij werd bespied door een Nederlandse SS-er. Deze man liep patrouille op de Oude Baan om jacht te maken op deserteurs, toen hij een gerucht vernam uit de richting van de rand van het bos. Hij verborg zich in de nabijheid van het gevulde bad, welks water glinsterde in de maan. Hij hoorde wat gestommel zag de deur opengaan. Een donkere gestalte begaf zich in het bos gekleed in uniform om even later spiernaakt weer te verschijnen. De SS-er rook als het ware zijn prooi. Zijn jachtinstinct zei hem; dit is een deserteur. Hij had al heel wat van de wereld gezien. Hij had de verzengende hitte en het stof van de Russische steppe en de uiterst strenge winters met temperaturen tot min vijftig graden doorstaan. Hij was met zijn bataljon in Joegoslavië geweest. Daar was zijn pikzwart haar grijs geworden door de partizanen die er bijzonder fanatiek waren en je zonder mededogen naar de andere wereld hielpen. Hij had De Here op zijn blote knieën gedankt toen hij te horen kreeg dat ze aan het Westfront zouden worden ingezet. Men had in Joegoslavië dit bataljon bijna geheel geliquideerd. De vijanden waren toen overal en nergens. Om er stapelzot van te worden. Maar hier lag op enkele meters afstand een weerloze prooi.

De man in de badkuip neuriëde zachtjes een liedje uit zijn geboortestreek. Plotseling verhief de SS-er zich, richtte zijn Luger-pistool op de Pool en zei: komt uit das Wasser, schnell! Ongaarne voldeed de Pool aan dat bevel. Bartje die in de kamer verbleef, pakte voorzichtig het geweer uit de kuil. Hij was zich rot geschrokken van het getier van de SS-man. Hij deed de deur op een kier, mikte op goed geluk en hielp met één schot de Pool uit zijn benarde positie. De SS-man geraakt tussen zijn schouders zeeg langzaam ineen, sloeg in een stuiptrekking nog enkele keren met voeten en armen en gaf de geest. Bevend stond Bartje in de deuropening terwijl de echo van het gewerschot nog nagalmde in de bossen. Met een krop in de keel wankelde hij naar de Pool die op zijn knieën bij het slachtoffer zat. De Pool sloot de ogen van de SS-er en pakte de Luger uit zijn hand en begon zijn uniform af te tasten en vond nog enkele laders met munitie. Hij richtte zich op, stamelde enkele woorden van dank en rende naar binnen om zich daar in de gekregen burgerkleding te wurmen. Bartje was intussen naar het berghok gegaan om enkele schoppen te halen. Ze groeven samen een kuil in het bos in een sloot. Na zijn kleding afgezocht te hebben op papieren legden ze hem in het graf en camouflerden de zaak.

Toen de Polen eind oktober weer oprukten richting Breda, meldde de Pool zich als vrijwilliger bij de Pantserdivisie van Maczek. Bartje Verhees schreef in 1946 een brief aan Justitie in Breda. Men groef op aanwijzing van Bartje het slachtoffer op. Haalde de Pool uit Duitsland die als getuige optrad. De rechtbank oordeelde dat Bartje Verhees uit noodweer handelde en sprak hem vrij. Met ontlast geweten kon Bartje verder leven....

Even noteren:

*3 september a.s.
verschijnt ie weer:
de NIEUWE HEEMKALENDER*

*12 oktober a.s.
Baarle 1000 +3 Kwis*

*17 november a.s.
6e Regionale Heemkwis
in Wouw*

30 jaar geleden (15)

Fons Raeijmaekers

Vrijdag 1 januari 1965

Dr. Govaerts

Wij, - uw patiënten en oud-patiënten - wij danken u!

...Als wij dan middels dit 'stukje' onze tegenwoordige Dr. Govaerts willen danken en eren, dan willen wij dat niet doen, zonder vanaf deze plaats ook nog eens 't werk van zijn voorganger, Dr. Govaerts Sr. (en diens echtgenote), resp. vader en moeder van onze tegenwoordige Dr. Govaerts Jr. te gedenken, omdat zij het zijn geweest, die hun zoon in "plichtsbef" en "hoge plichtsbetrachting" zijn voorgegaan.

Wat de ouders van onze tegenwoordige Dr. Govaerts in hun lange leven voor de zieken van de beide Baarle's en de dorpsgemeenschappen der omgeving hebben gedaan, valt niet met woorden uit te drukken. Bovendien zou het voor de tegenwoordige jonge generatie niet meer kunnen worden begrepen omdat nu alles zo heel anders (gemakkelijk) geworden is.

Men denke alleen slechts terug aan de grote afstanden welke zowel bij nacht als bij dag moesten worden afgelegd, over wegen die niet verhard waren en des winters meer op modderpoelen dan op wegen geleken. En dan per paard of per fiets... met een kaarslantaarn als verlichting... ook in de bedsteden, waar de zieken moesten worden geholpen. Ook Chaam en Alphen hadden toen nog geen dokter. Wat dit alles voor de toenmalige familie Govaerts betekende, valt door ons nu nog nauwelijks te begrijpen.

Als ooit het gezegde, dat men aan de boom de vruchten kent, bewaarheid is, dan is dit zeker het geval bij de tegenwoordige Dr. Govaerts Jr. die nu heeft besloten zijn praktijk neer te leggen. Hij heeft van zijn ouders onmiskenbaar de grote gaven van hoofd en hart meegekregen dat wij zozeer in hem waarden. Bovendien heeft hij van zijn ouders de vlijt en toewijding overgenomen, die hem dag en nacht klaar deed staan als wij zijn hulp nodig hadden. Nimmer is Dr. Govaerts een man van de 45-urige werkweek geweest of geworden, omdat hij was opgegroeid in de harde school van het verleden en omdat hij zijn jonge doktersloopbaan begonnen is naast zijn vader, die per week 7 x 24 uur ter beschikking van zijn patiënten stond. Voor

de tegenwoordige generatie iets onvoorstelbaars. En toch was het indertijd voor ons een gewone zaak!!!

Nu wij aan deze toestanden terugdenken, voelen wij ons medeschuldig. Wij, patiënten, hebben dit immer als vanzelfsprekend aanvaard.

Als wij het vorenstaande bij het neerleggen van uw dokterspraktijk nog eens memoreren, dan is dit ook, omdat tegenwoordig alles zo geheel anders is geworden. Alles wordt tegenwoordig 'zakelijker' bekeken. Over 'plicht' wordt tegenwoordig meestal eerst gedacht, nadat 'de vakantie' genoten is. Het is een andere wereld geworden, Dr. Govaerts; bovendien is 'de dokter' van tegenwoordig ook voor een niet onbelangrijk deel van zijn werktijd 'staatsklerk' geworden, iets wat vooral u een gruwel zijn moet.

Wij danken u en uw gehele familie voor alles wat u voor uw patiënten heeft gedaan en wij hopen en bidden dat de Almachtige u nog een lang en gelukkig leven mag schenken, aande zijde van uw echtgenote, waardoor nog iets zou kunnen worden ingehaald van hetgeen in het verleden helaas door u niet kon worden vervuld...

Aan onze scheidende dokter J. Govaerts zal een schilderij worden aangeboden.

Bevolkingsbeweging 1964 gemeente Baarle-Hertog

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Bevolkingscijfer			
31-12-1963	1094	1043	2137
geboorten	24	21	45
vestigingen	45	48	93
Totaal ingeschrevenen	69	69	138
overlijdens	6	6	12
vertrokkenen	56	53	109
Totaal geschrapt	62	59	121
Vermeerdering bevolking	7	10	17
Bevolkingscijver 21-12-1964	1101	1053	2154

**Loop bevolking Baarle-Nassau
voorlopige vaststelling aantal inwoners per 31-12-1964**

	mannen	vrouwen	totaal
geboorten	54	54	94
vestigingen	116	88	204
overlijdens	14	13	27
vertrek	126	74	200

Aantal inwoners

op 1 januari 1964	2495	2145	4640
op 31 dec. 1964	2525	2186	4711

Toename sinds 1 januari 1964 : 71

Toename in 1961 : 36 1962 : 46 1963 : 51

Prijs: 65.900,- fr.

Een
"buiten reeks"
wagen
met
persoonlijkheid

**NSU
PRINZ
1000L**

dwarsliggende motor
achteraan - 4 takt -
4 cyl. in lijn - 5 maal
gelagerd - 1000 cm³
luchtkoeling - 51 PK
van 0 tot 80 KM in
12,5 sec. - 135 KM/u -
6,5-7,5 l/100 KM.

De nieuwe Eucharistieviering

De parochieavonden in Baarle-Nassau zijn voorbij!

Iedereen heeft op een gegeven ogenblik een uitnodiging gekregen voor zo'n avond en de kans gehad er aan deel te nemen. Als men een avond alleen geslaagd noemt als er heel veel deelnemers zijn, dan zouden we moeten zeggen: "de parochieavonden zijn slechts ten dele geslaagd, omdat de belangstelling ervoor beneden de verwachting bleef".

Als we de meest gehoorde bezwaren tegen de nieuwe vorm van eucharistieviering samenvatten, zouden we ze kunnen indelen in vier groepen:

- 1. Het gaat teveel lijken op een protestantse dienst, waardoor de H. Mis kil en sfeerloos is geworden en ont-
daan van alle luister.
- 2. De Nederlandse tekstten zeggen ons niets omdat ze te formulistisch zijn, zonder sprekende en begrijpelijke inhoud. Waarom niet de eenheid van het Latijn behouden?
- 3. Het persoonlijk gebed is onmogelijk geworden omdat er geen rust en sfeer meer is in de kerk en omdat men te nauw betrokken wordt bij het gezamenlijk bidden en zingen.
- 4. De waarde van de H. Communie is in discrediet gebracht door een onpersoonlijke voorbereiding en door het vrijwel ontbreken van de dankzegging.

BAARLE-HERTOG

Zitdag van de Heer Ontvanger der Belastingen te Turnhout, 2e kantoor op vrijdag 22 januari 1965, van 9 uur tot 11 uur, voor het afleveren van rijwiel- en voertuigplaten, op het gemeentehuis, gelijkvloers.

Aangifteformulieren te bekomen langs de kinderen der scholen.

Prijzen der platen

Rijwielplaat 100 fr, Bromfietsplaat 135 fr, Moto tot 150 cc 135 fr, Moto tot 250 cc 270 fr, Voertuigplaat zwarte kleur 60 fr, blauwe kleur 240 fr. Gepast geld a.u.b.

Cuba - nieuws

AFDELING ULICOTEN

Op 27 januari zal in zaal Bruyninckx te Bavel een contactavond worden gehouden voor de Jonge Boeren uit Kring Breda.

Door Dominee van de Bosch, bekend van de televisie, zal 'n inleiding worden gehouden met als onderwerp: "Vergeet de vreugde niet". De avond zal door ontspanningsleiders en -leidsters worden omlijst.

U mag deze avond niet missen. Geef u zo spoedig mogelijk op bij het bestuur, dan zal er voor gezamenlijk vervoer worden gezorgd.

Culturele dag in Ulicoten was groot succes

Op zaterdag 6 februari 1965 werd er in het parochiehuis te Ulicoten hard gestreden om de eerste plaatsen in de verschillende wedstrijden. Er was voor de jury dan ook een moeilijke taak weggelegd in deze feestelijk versierde zaal.

De welsprekendheid, de zang, het vertellen en declameren werd gejureerd door de heer Metz van Dorst, de heer Aarde uit Dongen en de heer Hoosemans uit Breda.

Uitwisselingsconcert in Ulicoten

Op zaterdag 13 februari om 8 uur zal door de Fanfare St. Bernardus en de Harmonie Sint Remi uit Baarle-Nassau-Hertog een uitwisselingsconcert worden gegeven in café Leijten.

Dit concert werd reeds eerder uitgevoerd in Baarle-Nassau en de bezoekers waren allen vol lof over hetgeen daar werd gepresteerd. Ook in Ulicoten verwachten wij veel mensen, die naar hun fanfare zullen komen luisteren.

Op het ogenblik mogen we zeggen dat het weer goed vooruit gaat. De repetities worden goed bezocht, zodat voor dit concert enkele moeilijke maar mooie nummers konden worden ingestudeerd. Ook de nummers welke gezamenlijk met Baarle-Nassau worden geblazen (hetgeen wil zeggen dat er 50 muzikanten aan het werk zijn) zullen ieders bewondering wegdragen.

Cuba-nieuws afdeling Ulicoten

In de week van 20 februari 1965 zal er door de jonge boeren in Ulicoten graan worden opgehaald voor de oogstdankgave. U hebt allen in december van het vorige jaar een schrijven ontvangen, waarin staat waarvoor dit geld wordt bestemd. De opbrengst komt namelijk ten goede aan het sociaal fonds van de N.C.B.

Een kampioen in Baarle-Nassau

Bij de kringcross afdeling junioren is Ad Olieslagers, oud 17 jaar, na een heel zware strijd, als overwinnaar uit het strijdperk gekomen. Hiervoor heeft hij in de wedstrijden van de Kring Breda van de Sportclub der Jonge Boeren vijf maal destrijd aangeboden, waarvan hij vier maal als eerste eindigde. Daarna liep hij in de wedstrijden van de gecombineerde kringen Breda -

Roosendaal ook drie maal als eerste over de finish. In de grootste strijd van de Brabantse en Kemische lopers, wist hij uit een veld van 44 deelnemers (waaronder veel zeer sterke Belgen) de zegepalm te behalen.

Doktersmoeilijkheden in het enclavegebied: 12 maart 1965

Vorige week verscheen in verschillende dagbladen het nieuws over moeilijkheden die Dr. Bloem Sr. van Belgische zijde kreeg over het uitoefenen van zijn dokterspraktijk.

Een en ander zal bij de lezers veel bevreemding hebben gewekt. Wij immers kennen nu eenmaal Baarle als een onverdeelbare eenheid.

Reeds voor de oorlog oefende Dr. Th. Bloem zijn praktijk uit in Alphen en Baarle, op Nederlands grondgebied.

In 1938 werd Dr. Bloem als officier van gezondheid van het Nederlandse leger opgeroepen in militaire dienst. Hij verbleef achtereenvolgens in Amsterdam, Den Haag, Breda, Den Bosch en Nijmegen.

Nadat hij het militair geneeskundig front van de watersnood nog had verzorgd als luitenant-kolonel, dirigerend officier van gezondheid over Brabant, Zeeland, Limburg en een deel van Gelderland, is hij afgezwaaid op 15 maart 1952.

Hij nam daarna weer zijn intrek in het ouderlijk huis van zijn echtgenote "Huize Van Gilse". Hier begon hij zijn Nederlandse praktijk weer op te bouwen. Van heinde en ver kwamen weldra uit geheel Nederland de patiënten toegestroomd. Ontelbaar velen hebben bij hem baat gevonden. Het toeval wil dat het woonhuis op het Belgische gedeelte van het perceel staat. Tien meter er naast is de tuin Nederlands territorium. Dit is de hele moeilijkheid. Wet is wet, daar moeten wij ons allen bij neerleggen. Maar het wil ons voorkomen, er zijn in de loop der tijden al zoveel schijnbare onmogelijkheden in onze enclaves opgelost, dat ook hier wel een oplossing te vinden zal zijn.

Bij het gouden kloosterfeest van Br. Bernard

Slechts weinigen hebben geweten dat het zaterdag 13 maart 1965 precies 50 jaar geleden was dat br. Bernard het kloosterkleed aannam en intrad in de Congregatie van de Broeders van de Christelijke scholen.

Een halve eeuw onverflauwde kloosterlijke toeleg en een bijna even lange tijd

(ruim 45 jaar in Baarle) van onvermoeibaar studeren en eeuwig-enthousiast leraren. 25 jaar lang vervulde hij de zware opgave directeur te zijn van de Broeders-studenten.

Frans, Nederlandse taal, letterkunde en kunstgeschiedenis waren zijn hoofdterreinen. In de twee laatstgenoemde vakken zorgde hij steeds tot en met "bij" te zijn. En nog denkt hij niet aan ophouden, niettegenstaande hij pensioengerechtigd is.

Als mens viel hij steeds op door zijn grote opgewektheid, niettegenstaande de moeilijkheden die ook hem niet bespaard zijn gebleven, zijn welgemeende goedheid tegenover iedereen, zijn grote eenvoud en bescheidenheid, zijn diepe ernst naast een groot gevoel voor humor, zijn veelzijdige en actieve interesse, zijn grote liefde voor Gods schone natuur, zijn kunstzinnigheid, zijn welsprekendheid en zijn talent op het terrein van het toneel (menig lezer heeft wellicht ooit genoten van zijn altijd origineel woordje voor het rode doek en het stuk dat daar dan op volgde...).

Berenkeuringen

Er wordt ter kennis gebracht van belanghebbenden dat de officiële berenkeuringen en prijskampen doorgaan in de gemeente Baarle-Hertog, nieuwe wijk, op vrijdag 9 april 1965, te 15 uur.

9 april 1965:

officiële ingebruikstelling van Café-bosRestaurant "landgoed Schaluinen"

Aan de rand van een uitgestrekt gebied van ongerept natuurschoon (het landgoed Schaluinen), aan de weg van Baarle naar Turnhout, werd op 9 april een bouwwerk in gebruik gesteld dat als een parel zal gaan pronken in de keten van toeristische gelegenheden in Brabant.

Het zeer ruime en fraaie bouwwerk is opgetrokken in stijl en karakter van een oud-Vlaamse hoeve, volkomen passend in de natuurschone omgeving. Om maar één voorbeeld te noemen dat kenmerkend is voor het geheel: het gebouw bevat een Jachtzaal waar tegelijkertijd niet minder dan 500 echte Vlaamse koffietafels geserveerd kunnen worden. Op de omliggende buitenterassen en in de lommerrijke bossen nodigen een duizendtal ligstoelen de gasten lokkend uit.

Wij zijn van oordeel dat het hier dan ook zeer zeker op zijn plaats is hulde te brengen aan de directie die weer eens bewezen heeft waartoe het particulier initiatief in staat is en daardoor een enorme stoot heeft gegeven aan de bevordering van het massa-toerisme. Een initiatief dat van onschatbare waarde zal blijken te zijn voor de verhoging van de aantrekkingskracht voor de beide Baarles als toeristisch centrum.

Harmonie St. Remi heeft uniformen !

Eindelijk is het dan zover, onze harmonie heeft een uniform en behoeven wij niet langer achter te staan bij andere korpsen. Dank zij de steun van de ingezetenen die twee jaar achter elkaar onze loterij en Vlaamse kermissen goed deden slagen, hebben wij de gelden bij elkaar gekregen, tesamen minstens 4000 NLG die ons in staat hebben gesteld een mooi uniform aan te schaffen voor Harmonie en Tamboerkorps.

Bestuur en leden zijn er vanzelf erg trots op dat ons korps nu netjes voor de dag kan komen en willen het geuniformeerde korps graag aan het publiek voorstellen door middel van een muzikale rondwandeling.

COMPETITIE 3e KLAS K. N. V. B.	
ZONDAG HALF 3	
Gloria-UC - Virtus	
ENTREE 75 CENT	KINDEREN 25 CENT

Baarle-Nassau: bekendmaking berging van kadavers in kadaverhuisje

De Burgemeester van Baarle-Nassau maakt bekend voor berging van kadavers in het kadaverhuisje de sleutel moet worden afgehaald en NA SLUITING moet worden teruggebracht bij:

FL. Josten, Baarleseweg 2, Ulicoten,

L.A. Hereijgers, Loveren 31, Baarle-Nassau of ten gemeentehuize.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat geen kadavers mogen worden gedeponeerd BUITEN het kadaverhuisje. Alle kadavers moeten voorzien zijn van een label, waarop duidelijk vermeld moet zijn naam en volledig adres van de eigenaar.

Aangifte moet zo spoedig mogelijk geschieden ten gemeentehuize, voordat een kadaver wordt gedeponeerd.

Kerkberichten parochie O.L.Vrouw van bijstand Baarle-Nassau

Vanaf Tweede Paasdag kan men gewijd water halen in het rechterportaal van de kerk. Wees daarbij eerbiedig.

Bevolkingsonderzoek op Tuberculose te Baarle-Nassau

In 1962 heeft voor het laatst in deze gemeente een bevolkingsonderzoek op tuberculose plaats gehad. De ervaring heeft echter geleerd dat de doorlichting regelmatig moet worden herhaald. Daarom zal door de Stichting tot Opsporing van Tuberculoselidjers (S.O.T.U.) in de periode van 18 t/m 21 mei 1965 een onderzoek worden ingesteld bij alle inwoners van 15 jaar en ouder, voor zover die niet reeds onder regelmatige controle staan.

Er zal gebruik worden gemaakt van de speciale onderzoekswagen. Ten aanzien van de tijdens het onderzoek te dragen kleding breng ik onder uw aandacht dat het niet nodig is zich van de bovenkleding te ontdoen, indien men als volgt gekleed is: niet meer dan twee lagen (bv camisole en blouse of hemd en overhemd). Alle metalen voorwerpen moeten van het bovenlichaam verwijderd worden, dus geen bh's, corsetten, bretelles, e.d. Knopen mogen alleen voorkomen in het midden van borst en rug. Gelieve uw kleding reeds thuis zoveel mogelijk hiermede in overeenstemming te brengen, zodat bij het onderzoek alleen jassen of mantels behoeven te worden uitgetrokken.

Huisvuilophaaldienst

In verband met de bevrijdingsdag 5 mei 1965 wordt het huisvuil te Baarle-Nassau-Hertog en Ulicoten opgehaald op donderdag 6 en vrijdag 7 mei a.s.

Het Gemeentebestuur van Baarle-Nassau

Vragen wij te weinig ?

Door het Comité voor Kinderfeesten van Baarle's Bloei wordt jaarlijks gezorgd voor o.a. St Nicolaas, Driekoningen, deverjaardag van onze Koningin en een feest omstreeks Kerstmis voor de schooljeugd van Baarle-Hertog. Voorheen bracht de jaarlijks donateurscollecte geregeld een mooie steun op. Sinds 1962 is het echter niet meer gelukt iemand te vinden die genegen is voor dat mooie doel -ons aller kinderen- bij ieder gezin een vrijwillige bijdrage te vragen. Komt dit omdat wij de kapitale som van één gulden vragen? Natuurlijk kunnen wij hiervan geen grote incasso-beloning geven of dacht u dat iemand het gratis wilde doen? ...

Mogen wij nu vragen aan ieder die een rekening heeft bij de Rotterdamse Bank, de Boerenleenbank of de Girodienst, een automatische overschrijving van minstens 2 gulden per jaar te willen doorgeven. Zij die geen rekening bij een der banken hebben, kunnen hun bijdrage aan de loketten afgeven.

Burgemeester de Grauw geridderd

Onze burgemeester van Baarle-Nassau, F.M.A. de Grauw is door H.M. Koningin Juliana benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

"Doe"dag bijzonder goed geslaagd

De Baarlese schooljeugd heeft op bijzonder leuke wijze een bevrijdingsoptocht gehouden. Meisjes en jongens van de vierde, vijfde en zesde klassen hebben in een enkele voormiddag een bevrijdingsoptocht in elkaar gezet die gezien mocht worden.

Zo'n kleine 180 waren er present. 'Gewapend' met alle mogelijk materiaal, dat gebruikt zou worden om de optocht op te bouwen, trok men naar een reusachtige hal van de Limfa-limonadefabrieken. Wat men nauwelijks voor mogelijk had gehouden gebeurde: uit een chaos van materiaal (oude fietsframes, kachelpijpen, oud papier, slingers, wielen en verf) verrees een kleurig feestelijke optocht, geïnspireerd door de oorlogs- en bevrijdingsgedachte.

Nu weer nieuwe Holo speldjes in de kleur: groen. Bij iedere aankoop voor f 10,- een speldje GRATIS.
Natuurlijk:
Handelshuis v. d. Sluis
Baarle

1965, toen speldjes verzameld werden en de flippo's nog uitgevonden moesten worden....

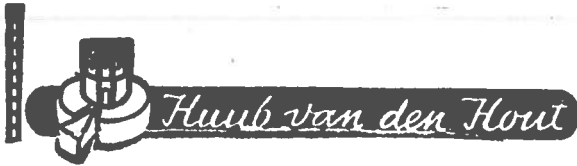
Wie wil er dit pracht speldje cadeau ?

Koop tenminste één pond van onze heerlijke kaas en u ontvangt zomaar een zwaarverzilverd speldje van 50 cent waarde cadeau.

Profiteer van dat buitenkansje.

Voor uw kleine verzamelaars: vijf weken lang elke week een speldje in andere kleur. Wie heeft ze straks alle vijf?

Voor kostelijke en toch voordelige kaas naar

U treft ons iedere dinsdag op de Baarlese markt.

Gouden bruiloft in Ulicoten

Harrie Voeten en Sjo van Eijck 50 jaar getrouwd.

Het is inmiddels weer 25 jaar geleden dat er in de dorpsgemeenschap Ulicoten een Gouden Bruiloft werd gevierd. Het was toen nl. Peet Geerts en zijn ega, die dit heugelijke feit herdachten. Op dinsdag 18 mei 1965 hopen Harrie Voeten en Sjo van Eyck hun gouden feest te vieren.

Baarle, het dorp der internationale ontmoetingen

Bij gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de verkennersgroep "de la Salle" te Baarle-Nassau, zal deze groep zondag 16 mei 1965 als gastheer optreden voor de welpen en verkenners uit het district Gilze en het district

"Noorderkempen" uit Turnhout. Deze internationale districtsdag zal gehouden worden onder het motto: "Open de grenzen"! In hetenclavegebied Baarle zullen 800 welpen en verkeners samen een enthousiaste broederlijkheidsdag vieren.

Baarle-Hertog : koepokinenting

We herinneren er aan dat de inenting der kinderen tegen de pokken verplicht is tussen de derde en de twaalfde maand na de geboorte. Sommige ouders hebben nog nagelaten het attest van inenting in te leveren. Wij dringen er op aan dat het inentingsattest zo spoedig mogelijk na inenting wordt afgegeven ten gemeentehuiuze.

Verkeerstelling te Baarle-Nassau

In de week van 17 tot en met 23 mei 1965 heeft er in ons land weer een grote verkeerstelling plaats gehad. Deze telling geschiedt om de vier of vijf jaar.

Zoals gewoonlijk waren er ook in onze gemeente twee telposten namelijk op de weg naar Chaam nabij kilometerpaal 14 en op de Turnhoutseweg nabij kilometerpaal 17.

In de genoemde periode werd dagelijks geteld van 6 tot 24 uur. Bij het telpunt Bredaseweg zijn er in totaal 15.270 eenheden gepasseerd, waarvan 9.170 personenauto's. De drukste dag was ongetwijfeld zondag met 4.532, waarvan 3.131 personenauto's.

Het drukste uur van de week was eveneens op zondag en wel van 16.00 uur tot 17.00 uur met 610, waarvan 450 personenauto's. Het grootste aantal brommers dat in één uur passeerde was ook op zondag tussen 23.00 en 24.00 uur: 78 stuks.

Bij het telpunt Turnhoutseweg was het, zoals gewoonlijk, belangrijk drukker. Er passeerden in totaal 21.421 eenheden, waarvan 12.632 personenwagens. Ook zondags werd hier het meeste verkeer waargenomen met niet minder dan 5.278 stuks, waarvan 3.851 personenauto's. Op dezelfde dag werd tussen 16.00 en 17.00 uur het telpunt het drukst gepasseerd namelijk met 617, waarvan 467 personenauto's. 56 brommers was hier het grootste aantal in één uur en wel op zondag tussen 15.00 en 16.00 uur.

Waarlijk zeldzaam en uniek ambtsjubileum

Er staat ons wel een zeer bijzonder ambtsjubileum te wachten op dinsdag 1 juni 1965. Een jubileum dat in ambtelijke kringen welhaast een unicum is: Harrie van Gompel, een halve eeuw in ambtelijke dienst der gemeente Baarle-Nassau en daarvan 40 jaren de verantwoordelijke functie bekleedende van o.m. gemeente-secretaris en ontvanger.

In verband met het ambtsjubileum van gemeente-secretaris H.F van Gompel is de gemeentesecretarie op 1 juni alleen voor zeer dringende gevallen geopend.

Overste Pater van Melis naar de Missie

Wat verwacht maar toch nog verrassend kwam het bericht van de benoeming van Pater van Melis voor Brazilië. We weten dat zijn leven en streven was eenmaal naar een van de grote missiegebieden te worden gezonden die door de Paters van de H. Geest worden bediend.

Zijn capaciteiten als econoom, overste, novice-meester verhinderden zijn benoeming.

Hij heeft de opleiding waaraan zovele jaren werd gedokterd een richting gewezen om vakmanschap naast godsdienstige vorming te kweken, ten dienst van de missie. Hij voltooide de nieuwbouw, bouwde een nieuwe kapel, deed een nieuwe stal bouwen waarin een 60-tal stuks rundvee kunnen, liet een regeninstallatie aanleggen om uit deze slechte hoge gronden een maximale produktie te halen, verbouwde voor het nieuwe noviciaat en omzoomde deze oase van rust met een prachtige groene ring in de vorm van een natuurpark.

Afscheid van een dorpsgenoot

Wij namen voor u afscheid van dorpsgenoot Ben van Gool, voor velen van ons bekend als verkennerleider van de Baarlese jeugdbeweging. Ben heeft woensdag 16 juni 1965 ons dorp verlaten voor een tijdsduur van twee jaar, om in het raam van de Jongeren Gemeenschap, als hulp aan de onderontwikkelde gebieden, een taak te gaan vervullen in Nigeria.

"Moge God deze nieuwe vorm van missionering heel speciaal zegenen" is de bede van ons allen hier op het thuisfront.

In Memoriam Hendrik Jozef Schurmans

Als een blikseminslag vernamen wij het verscheiden van de heer H.J. Schurmans, ere-gemeentesecretaris van Baarle-Hertog, op 84-jarige leeftijd.

Alhoewel geen Baarlenaar van geboorte (Wezembeek 14 september 1881) was hij toch een telg van een Baarle's geslacht.

Zijn oom, de heer C. Schurmans, was zijn voorganger als gemeentesecretaris van Baarle-Hertog.

Zelf kwam hij op 16-jarige leeftijd als hulpambtenaar op de secretarie, werd in 1901 gemeente-secretaris en bleef dit tot 1948. Meer dan een halve eeuw heeft hij de magistratuur van de gemeente gediend.

Twee moeilijke perioden -beide wereldoorlogen- maakte hij als bestuursambtenaar mede. In de eerste wereldoorlog was Baarle-Hertog afgesloten van het vaderland, de tweede onder Duitse bezetting. Vele jaren was hij voorzitter van het Kerkbestuur. Hij was een musicus met grote gaven. Hij was mede-oprichter van de Koninklijke Harmonie St. Remi.

Nooit meer zullen we zijn vertrouwde figuur in de dorpsgemeenschap ontmoeten. Onze ere-secretaris is niet meer.

"Limonade" contra "Melk"

De onlangs opgerichte personeelsvereniging van de "Limfa" Limonadefabriek te Baarle-Nassau begint haar activiteiten met een grandioze voetbalwedstrijd tegen het elftal van de melkfabriek "Sint Antonius" uit Riel zaterdagavond 19 juni 1965.

Kampioen van België

Onze dorpsgenoot Herman van Beers is zondag 13 juni 1965 op schitterde wijze wielerkampioen van België geworden voor beenhouwers. Herman wist als eerste zijn fiets met vleesmandje over de witte kalklijn te duwen en kon zodoende een kampioenstrui, een geweldig bokaal en de nodige overwinningkussen in ontvangst nemen.

GRIJZE	
ASBESTGOLFPLATEN	
107 x 153 per plaat f	7,—
107 x 183 per plaat f	8,40
107 x 213 per plaat f	9,80
107 x 244 per plaat f	11,20

De houthal, Goirle

Bergstraat 95 - Goirle
telefoon 607

*Toen was asbest nog heel
gewoon....!*

Jules Loots en Alf. Leestmans in goud en zilver

Reeds enige tijd geleden verscheen in het Belgisch Staatsblad dat het Z.M. de Koning behaagd had de heer J. Loots, burgemeester van Baarle-Hertog te vereren met de Gouden Palmen en de Kroonorde en de heer schepene Leestmans idem in zilver.

Vrijdag 11 juni 1965 werden deze versierselen aan de gedecoreerden uitgereikt. De gemeentesecretaris, de heer Van Haeren, schetste de grote verdiensten die beiden nu reeds 25 jaar voor de gemeente hadden gedaan.

Ook Baarle haalde neomist feestelijk binnen

Zondag 20 juni 1965 huldigde Baarle-Nassau weer een neomist. De weleerwaarde heer Ant. Pelkmans viel de eer te beurt voor de dorpsgemeenschap zijn eerste Heilige Mis te mogen opdragen. De buurtschap Alphenseweg - St. Annaplein - Oosteinde had voor een mooie versiering aan woonhuis en kerk zorg gedragen, waarbij men van een overvloed van bloemen gebruik had gemaakt.

DANSEN
op ZONDAG 4 APRIL
Den Bonten Os
te BAARLE
met het zeer bekende orkest
"THE ENCLAVE COMBO"
Aanvang 19.00 uur

Breng a.u.b. altijd persoons-, legittimatie- of ander bewijs mee om
- indien nodig - uw leeftijd - 18 jaar - te kunnen bewijzen.

1870-1995

ballonpost Castelné, 125 jaar

Ed Ragas

Dit jaar lag het in de bedoeling om aandacht te schenken aan een speciaal jubileum binnen onze dorpen. Het gaat hier om het feit dat 125 jaar geleden in Castelné (gem. Baarle-Nassau) een luchtballon landde en voor het eerst luchtpost meebracht naar Nederland. Het gebeurde op maandagochtend 21 november 1870 om ongeveer negen uur. De luchtballon was rond half een die nacht in Parijs opgestegen en in iets meer dan acht uur naar Castelné gevaren. In 1970 heeft men bij deze gelegenheid uitgebreid stilgestaan. Er werden toen enkele blijvende herinneringen aan die bijzondere ballonvaart onthuld. Zo verscheen er aan de Schootsenhoek in Castelné een ballonmonument en werd in het gemeentehuis van Baarle-Nassau een gedenksteen aangebracht. In 1970 stegen ook een paar luchtballons op en werd er een speciale luchtpostenveloppe uitgebracht. Dit jaar echter bij het 125-jarig jubileum van deze bijzondere gebeurtenis voor Nederland en voor Castelné in het bijzonder zult u het moeten stellen met een artikel over deze ballonvaart.

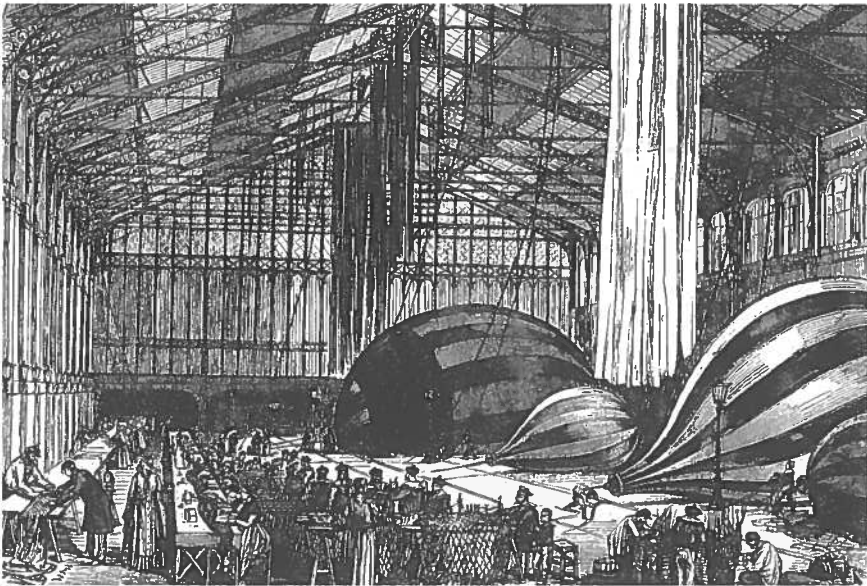
beleg van Parijs

De ballon die in Castelné neerkwam had alles te maken met de zoveelste Frans-Pruisische oorlog. De Pruisen hadden de Franse hoofdstad op 18 september 1870 geheel in hun greep. De hele stad was omsingeld. Het zag er beroerd uit voor de 2 miljoen Parijzenaars en het leek erop dat ze in hun 'gevangenis' een zekere dood tegemoet zouden gaan. Geen spoorwegen, geen scheepvaart- en wegverkeer. Alle verkeer naar en met Parijs lag stil. Niets kon meer worden aangevoerd. Bismarck dacht nu hij Parijs in zo'n klemmende greep had, dat hij die stad in een week wel tot overgave zou kunnen dwingen.

De Parijzenaars bleken echter taaie en ingenieuze tegenstanders te zijn. Niet alleen wisten ze het beleg te rekken tot februari 1871, bovendien wisten ze

het verkeer vanuit Parijs met het achterland te herstellen op een wel heel bijzondere manier, nl. met behulp van luchtballons. Door het gebruik van luchtballons kon het postverkeer met het achterland hersteld worden, wat voor het moreel van de geplaagde Parijzenaars enorm versterkend werkte.

Het idee om ballons te gebruiken om vanuit Parijs post te verzenden naar het achterland kwam van twee ervaren ballonvaarders; Dartois en Duruof en de Parijse kunstenaar Nadar (een veelzijdig man). Duruof had zijn eerste ballonvaart zelfs vanuit Amsterdam gemaakt en dat voor een Fransman afkomstig uit het land waar de ballon werd uitgevonden (gebr. Montgolfière in 1783).

Productie van luchtballons in de stationshal van het 'Gare 'd Orleans' in Parijs.

Deze drie gingen met dit plan naar de regering en deze vond het zo belangrijk dat de inwoners van Parijs in contact konden blijven met hun familie en vrienden in het vrije Frankrijk dat Nadar de opdracht kreeg om deze ballonpostdienst op te zetten. De voorlopige regering van het vrije Frankrijk was te Tours gevestigd en ook het contact tussen Parijs en de voorlopige regering te Tours moest gehandhaafd blijven.

Onder de leiding van Eugene en Julius Godard werd een eerste provisorische ballonfabriek ingericht in de enorme stationshal van het station 'Orleans' te Parijs. Wat later werd ook de stationshal van het 'Gare du Nord' in Parijs ingericht voor de fabricage van luchtballons.

Vele honderden vrouwen werden bij de fabricage ingeschakeld. In de belegeringsperiode van 18 september 1870 tot februari 1871 werden niet minder dan 66 ballons vervaardigd.

Van het totaal aantal deden 59 ballons hetgene waarvoor ze bestemd waren, namelijk contact met het vrije Frankrijk maken. Vijf ballons vielen in handen van de Pruisen en van twee ballons heeft men nooit meer wat gehoord. Men vermoedt dat die zijn afgedreven naar zee.

Van de negenenvijftig ballons die hun werk goed deden, kwamen er sommige wel op een heel vreemde plaats terecht. Niet alleen landden er drie ballons in Nederland en kwamen er ook een vijftal in België terecht (voornamelijk Wallonië), maar één der ballons kwam zelfs in Noorwegen (in Kongsberg in Telemarken) terecht.

Castelré

Zoals we al zagen, kwamen er drie ballons in Nederland terecht en de eerste hiervan kwam op 21 november 1870 in Castelré neer. De andere ballons kwamen in 1871 in Nederland neer o.a. bij Venray.

De ballon die bij Castelré zou landen, vertrok in de nacht van 20 op 21 november 1870 omstreeks half een vanuit Parijs. Aan boord bevonden zich: Jules Buffet, officier der marine en de stuurman van de ballon; Gaston De St. Valery, directeur van het Parijse dagblad 'La Patrie' en Albert Jaudas. Verder hadden zij 19 postduiven en vier zakken met brieven wegende een 230 tot 265 kilogram. Uitgaande van een gemiddeld gewicht van 3 gram per brief waren er zo'n 60.000 tot 75.000 brieven aan boord.

De luchtreis werd bij voorkeur 's nachts ondernomen omdat de Pruisen de vervelende gewoonte hadden om op luchtballons te schieten! In de nacht konden de schutters van het Pruisisch leger niets uitrichten vandaar.

De ballon werd 's nachts met gas gevuld en toen de ballon voldoende draagvermogen had, werd het startsein gegeven. Al snel won de ballon hoogte en bereikte uiteindelijk een hoogte van zo'n 2000 meter. Op die

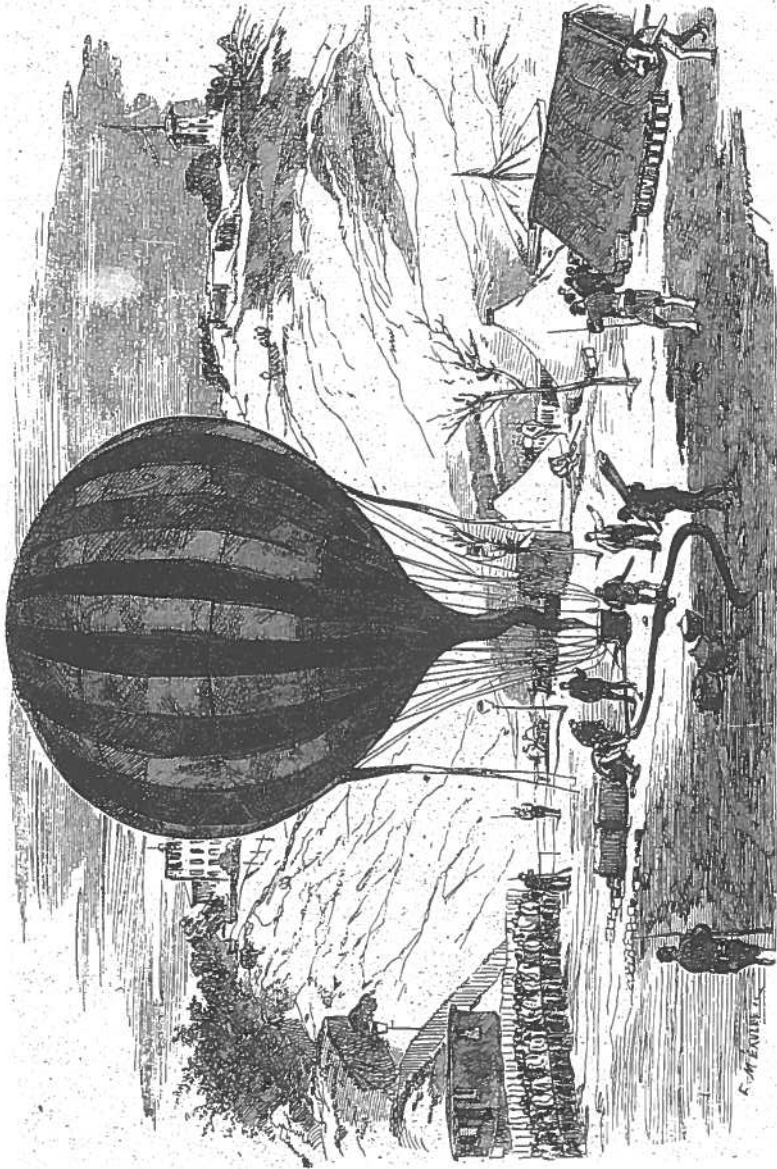
hoogte voer men op de wind weg van Parijs. Men kan zich voorstellen dat zo'n nachtelijke luchtreis beslist geen lolletje is geweest. Om zich te warmen hadden de reizigers flink wat dekens bij zich. Om de innerlijke mens nog wat te versterken had men een flink aantal flessen wijn bij zich. Gelukkig voor Buffet en de zijne was het die nacht niet echt verschrikkelijk koud. Zoals ze zelf na de landing meedeelden, hadden ze nauwelijks gebruik van de dekens en de wijn hoeven maken. De wijn werd na de landing aan de behulpzame bevolking van Castelré uitgedeeld.

Na een vlucht van iets meer dan acht uren, ontwaarden ze in de vroege ochtend dat ze boven een vlak landschap zweefden. In de buurt van Rijkevorsel probeerden ze al aan de grond te komen, doch de bemanning werd daarin gehinderd omdat het terrein nogal bebost was. Bovendien werd door de opkomende zon het gas zodanig verwarmd dat de uitzetting groter was dan de hoeveelheid gas die zij door veiligheidsklep konden laten ontsnappen. Daardoor werd de beoogde daling teniet gedaan en bleef de ballon hoogte houden.

Zo bleven ze nog een tijdje zweven totdat zij bij het kasteel van Hoogstraten het anker wierpen. Toen de arbeiders op het land toesnelden om het ankertouw te pakken, snelden ook de bewakers van deze arbeiders toe. Even dachten de Fransen in handen van de Pruisen te zijn gevallen, maar toen zij 'Belgique' hoorden, zetten zij definitief hun landing in. Het anker had inmiddels een paar boompjes uitgerukt en flinke voren in het land geploegd. Uiteindelijk kwam men op een akker aan de Schootsenhoek terecht. De toegestroomde bevolking van Castelré hielpen de Fransen de ballon naar beneden te brengen. Het was toen ongeveer negen uur. Een spannende luchtreis van achtereenhalf uur kwam ten einde.

De Fransen waren bijzonder verheugd nu te zijn omringd door de vriendelijke en behulpzame Kempenaren. Als dank voor hun hulp deelden de Fransen flessen wijn uit. Snel ook werden een tweetal duiven voorzien van de boodschap dat men veilig in 'België' was aangekomen en werden losgelaten in de hoop dat ze weer in Parijs zouden aankomen. De meegebrachte post werd eerst naar het postkantoor van Hoogstraten gebracht, maar toen men zag om welke hoeveelheid poststukken het ging, werd de post de volgende dag naar Antwerpen en Brussel gebracht.

De luchtreizigers werden officieel ontvangen op het kasteel van Hoogstraten en later ook nog in Turnhout. Van hieruit gingen de luchtreizigers via Brussel naar Lille en vandaar via Duinkerken per boot naar de regering in Tours.

De eerste luchtballon, de Neptune, stijgt op 23 september 1870 te Parijs op.

De ballon die in Castléré landde, was de 'Archimède' het was ongeveer de vijftiengste ballon die Parijs sinds 23 september 1870 had verlaten. De ballon had een inhoud van 2500 kubieke meter. Volgens een verklaring van ballonvaarder Buffet was de ballon vervaardigd van 'calicot', van binnen gegomd en van buiten met olieverf beschilderd. Woensdag 23 november volgend op de landing werd de ballon 'per ijzeren weg' naar Frankrijk verzonden.

Fraai is de conclusie van de journalist van 'De Kempenaar' anno 1870: 'Over de snelheid van luchtvaart kan men oordelen als men weet dat de reizigers, 's morgens om half een uit Parijs opgegaan, om circa 8 ure zijn geland, en dus binnen 8 uren tijds eenen afstand van circa 66 uren gaans hebben afgelegd.'

De Kempenaar maakt verder nog melding van het feit dat te Berthem bij Leuven den 23ste november om half drie 's middags een ballon uit Parijs is geland. Verder waren er de 24ste november twee overdrijvende ballons waargenomen boven Marbais (Brabant) en die dreven in de richting van Brussel.

Geraadpleegde bronnen:

- A. Hildebrandt, *Balloons & Airships*, Wakefield UK, 1973
- J. Boesman, *Luchtpost uit een gevangenis*, In: *Mijn stokpaardje*, maart 1960, p.339-340.
- *Fransche ballon in de Kempen* In: *De Kempenaar* XXXII (1870), 26 november.
- *Baarle in stukken*, Jaarboek 1992 Heemkundekring Amalia van Solms.

Illustraties afkomstig uit:

Der Deutsch-Französische Krieg 1870-1871 im Wort und Bild, Reutlingen 1894.

Baarle-Hertogse enclaves krijgen officiële rijksgrenzen

Ed Ragas

Afgelopen zomervakantie kreeg de gemeente Baarle-Hertog de hele internationale pers over zich heen omdat Baarle-Hertog er een tweëntwintigste enclave bij krijgt. In één week kreeg Baarle-Hertog bezoek van zowat alle landelijke dagbladen in België en dat had weer tot gevolg dat er niet minder dan vier TV-ploegen naar Baarle-Hertog afreisden en ook de diverse radiozenders kwamen naar Baarle-Hertog om reportages te maken. Later in die week kwamen ook de Nederlandse dagbladen in actie. Kortom een druk weekje voor secretaris Vervoort en burgemeester Cornelissen. En vooral ook groot nieuws voor onze Heemkundekring want wij krijgen het alsmaar drukker in ons unieke enclave-dorp.

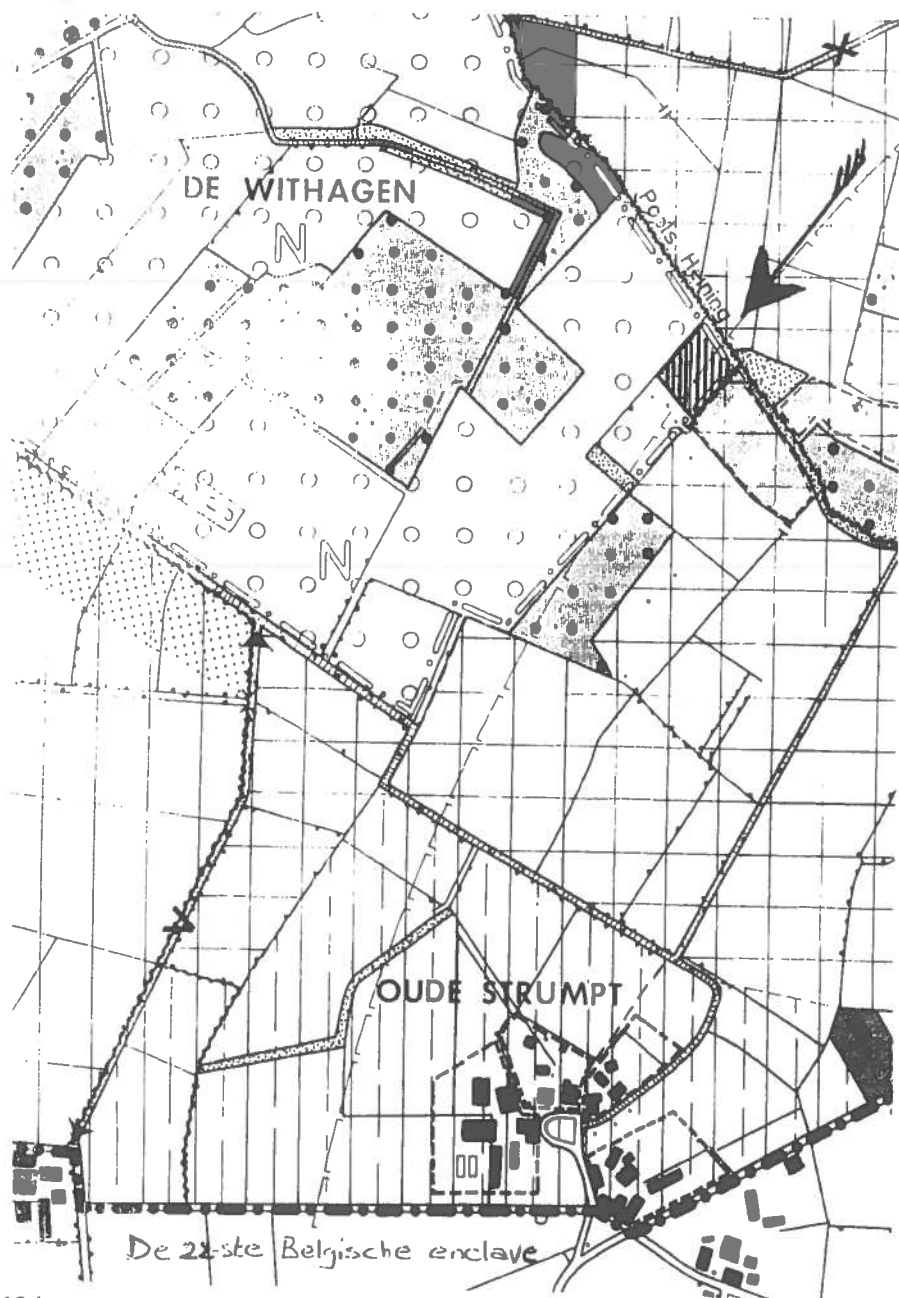
GROTE GEVOLGEN

Wie het er ook erg druk mee had was mevrouw De Bont-Couwenberg van de Chaamseweg 11 te Baarle-Hertog. Wat is namelijk het geval? Tot voor kort dacht iedereen nog dat het huis waarin zij woont gewoon op Belgisch grondgebied stond. Nauwkeurige opmetingen van de beide kadasters heeft echter uitgewezen dat haar voordeur nog net op Nederlands grondgebied staat met als gevolg dat zij per 31 oktober a.s. zonder te verhuizen van België naar Nederland verkast. Als die voordeur daar tenminste op haar plaats blijft. Dat is een heel ingrijpende gebeurtenis voor mevrouw De Bont. Ze is er dan ook helemaal niet blij mee. Ze ziet het nog niet zitten dat zij straks in Nederland moet wonen. Mevrouw de Bont heeft de verzamelde pers in Baarle-Hertog die week tientallen keren te woord moeten staan. Op het laatst had ze er dan ook echt genoeg van om steeds hetzelfde verhaal te moeten vertellen. Gelukkig is de media-belangstelling nu wat geluwd en kan ze zich in alle rust gaan beramen op te nemen maatregelen om te voorkomen dat ze 'gedwongen' van België naar Nederland moet verhuizen.

ONNAUWKEURIG

Als we aan burgemeester Cornelissen vragen hoe zoiets in godsnaam nu heeft kunnen gebeuren in het verleden is het antwoord simpel. Bij het afgeven van bouwvergunningen heeft men altijd bepaalde kaarten van het Gewest gehanteerd. Daarop stonden de enclave-grenzen ook aangegeven, maar die bleken achteraf toch niet helemaal nauwkeurig genoeg. Nu de beide kadasters de afgelopen tien jaar nauwkeurig de enclavegrenzen hebben opgemeten, blijken er nogal wat verschillen te ontstaan. Zo bleek de enclave Leliestraat tien meter dieper te zijn dan tot voor kort werd aangenomen. Dit had gelukkig geen verstrekkende gevolgen zoals bij mevrouw de Bont. Zo was vroeger bij café het Hoekske de grens aangegeven op de zijgevel van het café. Ook die aanduiding was achteraf bezien niet correct. Het hele café Het Hoekske stond gewoon op Belgisch grondgebied. Alle mooie verhalen van caramboles die over de grens gemaakt konden worden, kunnen nu naar het rijk der fabelen gezonden worden. De grens-aanduiding die in het Cultureel Centrum van Baarle op de vloer stond aangegeven, klopte ook al niet en wordt ruim een meter verplaatst. En zo is de lijst nog wel aan te vullen met vele kleine correcties. Correcties die overigens geen grenswijzigingen zijn, maar voortkomen uit het gebruik van niet zo nauwkeurige kaarten. De enclaves blijven gewoon enclaves alleen nu met heel nauwkeurig opgemeten grenzen. Baarle-Hertog wordt ook weer iets groter, nl. 2632 vierkante meters en dat wordt de 22-ste enclave en die is gelegen in de Withagen in Ulicoten. Dat is een stukje dat voorheen bekend stond als 'Niemandslan'. Bij het vaststellen van de grens in 1843 had Baarle-Hertog al te kennen gegeven dat er in de percelen 320 en 321 minstens 80 roeden aan Belgische grond zou liggen. De toenmalige grenscommissie kwam er niet uit en wees het stukje voorlopig toe aan Nederland met de restrictie dat wanneer later zou blijken dat het inderdaad Belgisch zou zijn, dit inderdaad aan België zou worden toegewezen. Nu 152 jaar later is men er dan uit: Dat stukje in de Withagen is inderdaad Belgisch. Op 31 oktober a.s. is het zover dan zal de Grenscommissie de stukken ondertekenen. Nu al is bekend dat TV-ploegen uit België, Nederland, Engeland en Portugal aanwezig zullen zijn. Baarle zal weten dat er een dertigste enclave is bijgekomen en dat een stukje 'niemandslan' is verdwenen.

Op bijgaand kaartje is nu eens duidelijk aangegeven waar dat stukje 'ex-niemandslan' ligt.

historische sprokkels

bedreigde veiligheid (2)

Herman Jansen

nog meer brandgevaar

In bedreigde veiligheid (1) berichtte burgemeester C.A. Hendrickx in 1817 over een grote ramp die te Baarle werd voorkomen. Na een blikseminslag kon de brandende kerktoren immers geblust worden.

Onweders en bliksem veroorzaakten meermaals brand. Te Loveren waren er op 22 juli 1841 twee blikseminslagen in het dak bij de weduwe van P.C. van Ghert. De brand was snel onder controle en er was weinig schade.

Erger was het gesteld te Castelré waar het onweder van 8 augustus 1834 's middags brand veroorzaakte in het huis van Cornelis Aerts. Dit huis werd bewoond door vier verschillende huishoudens. Alle meubelen, kledij, linnen, granen en landbouwgereedschappen werden vernield. Drie geiten kwamen er om.

Eveneens te Castelré sloeg op 14 juni 1845 's morgens vroeg de bliksem in naast de schoorsteen op het dak van Frans Verhoeven. Frans was houtzager en woonde in een huisje van steen en leem, gedekt met stro. Een uurtje later was het gehele huis afgebrand. Dankzij de hulp van enkele burens konden de koe, de geit en een gedeelte van het huisraad gered worden. Gelukkig was het huis op 30 mei 1842 verzekerd bij de Maatschappij der Vereenigde Eigenaars te Brussel voor een bedrag van 800 BF.

Het kasteeltje te Loveren was niet verzekerd toen op vrijdag 11 juli 1845 om 14uur een onweder brand veroorzaakte in de kleine toren op het gebouw. Het kasteeltje werd bewoond door de Marechaussee: Loveren was toen een belangrijk centrum. Gelukkig werden de vlammen in het dak snel gedoofd. Marechaussee De Geus beklom namelijk de toren en brak het dak open om te kunnen blussen. Voor zijn heldendaad ontving hij een premie van drie gulden.

Naast blikseminslag werd brand vaak veroorzaakt door onvoorzichtige mensen. Op 10 april 1840 ontstond omtrent 13uur een bosbrand bij de

weduwe van dokter H. van Dongen. De omvang van de schade was van weinig betekenis. De brand bleek veroorzaakt door het aansteken van een pijp met papier. Het brandende aanmaakpapier werd weggeworpen, met de bekende gevolgen.

Op 16 augustus 1843 brak 's namiddags brand uit in een klein huisje staande op gemeenteground te Ulicoten en bewoond door het gezin van arbeider Adriaen Jansen. Nu wonen hier Fons Willemsen en echtgenote. Het huisje brandde geheel af. Beddegoed en kledingstukken ter waarde van fl. 50,00 gingen verloren. Het vuur werd veroorzaakt door kleine kinderen die alleen in huis waren. Zij stopten brandende assen uit de haard in bed.

Kort daarna, op 22 december 1843, brandde de woning van Adriaen Dirckens (Groot Bedaf) volledig af na hetonvoorzichtige gebruik van een lamp. Het huis was verzekerd tegen brandschade.

Soms was er kwaad opzet in het spel. Op 23 februari 1845 werd er 's avonds gepoogd brand te stichten in de woning van Jan Baptist Dams. Mogelijk ging het hier om een afrekening: Dams kwam geregeld met het gerecht in aanraking. Eind 1843 bijvoorbeeld werd hij nog gezocht door de Marechaussee, maar toen zat hij opgesloten in de gevangenis van Hasselt.

Krankzinnigheid lag meermaals aan de basis van het kwade opzet. Op 21 juni 1845 werd te Loveren brand gesticht in de winkel van de weduwe van Cornelis Verheijen door haar krankzinnige dochter Jacoba. Het huis was verzekerd voor fl. 800 en de schade bedroeg fl. 760. Jacoba werd kort daarna opgenomen in een instelling te Dordrecht.

In 1868 was er opnieuw sprake van brandstichting. In de Nieuwe Bredase en Oosterhoutse Courant lezen we:

'In den namiddag van maandag den 27 januari 1868 zijn op het gehucht Bedaf onder Baarle-Nassau twee wooningen en aanhorigheden van en in eigendom toebehorende aan de bouwlieden Hendrikus Timmermans en Christiaan Verheijen, door brand vernield. Al het zich daarin bevindend huisraat, de bouwmanngereedschappen en de voorraad hooi, stroo enz. werden een prooi der vlammen. Alleen het vee is gered. De gebouwen waren tegen brandschade verzekerd, doch de inboedel niet. Men meent dat de brand aan boos opzet is toe te schrijven en deelt ons dienaangaande het volgende mee:

Door het armbestuur van Baarle-Nassau was zekere Jan Thomassen, die lam en stom is, bij den landbouwer Hendrikus Timmermans in den kost besteed. De armlastige hield er een kip op na, die hem schier elke dag een ei legde,

waarmede hij geregeld op de ene of andere wijze de kinderen van den bouwman wist te sarren. Timmermans, dat aanhoudend plagen eindelijk moede, zeide tot den bestedeling, dat hij wel hem maar niet zijn kip langer den kost wilde geven en dat hij er zich dien ten gevolge van moest ontdoen, waaraan de stomme, hoewel schoorvoetend, gehoorzaamde.

Een paar dagen later brak de brand uit en twee kinderen van den landbouwer Timmermans verklaarden dat zij Thomassen iets onder het dak der schuur hebben zien steken, weinige ogenblikken vóór de brand aldaar uitbrak. Op last der justitie is Jan Thomassen in verzekerde bewaring genomen en vrijdag jl. naar het huis van arrest te Breda overgebracht'.

Brand kon rampzalige gevolgen hebben. Op 22 december 1843 brandde het woonhuis af van Adriaan Dirckens op Groot Bedaf. De brand werd Jan Baptist Lauwers fataal. Zijn huis bevond zich op korte afstand en terwijl hij water aanbracht ter beveiliging van zijn woonst overleed hij plots.

Op 31 mei 1844 brak omstreeks 22uur brand uit in de domeiniale windkorenmolen van pachter Hendrik Cornelis Bruynzeels. Dankzij het stille weder bleven woonhuis, stal, schop en een deel van het houtwerk behouden. Om 3uur was de molen geheel afgebrand. Drie mudden schepgraan, een sterke reep, een gereed gemaakte molenroede en molengereedschap ter waarde van fl. 200 werden eveneens vernield. De molen was in het gaande werk te Brussel door de pachter verzekerd voor 10.400 BF. Op het ogenblik van de brand verbleef de molenaar te Breda. Tot februari 1845 was hij werkeloos. Molenaar J.F. Loots van Baarle-Hertog maalde het Nassause graan (uitgezonderd dat van Ulicoten). Tegen het ophalen van het harde graan en het terugbrengen van het meel werd door ontvanger H.W. Baelde verscheidene keren proces-verbaal opgesteld.

Dikwijls kon hulp bij brand niet baten, bijvoorbeeld toen op 9 mei 1833 huis, stal, schuur en schop afbrandden bij Jan Willemsen op de Reth. Of op 17 maart 1837 toen Jan Boeren en Jacobus Bastiaansen te Ulicoten de tweewoonst in de as gelegd werd. De schrik voor woningbrand was nooit ver weg bij de 19de eeuwse Baarlenaren.

Bronnen:

GABN, voorlopig inv. nrs. 1067, 1068 en 1069.

Nieuwe Bredase en Oosterhoutse Courant van 6 februari 1868.

Moederkoren

merkwaardigheden (6)

Antoon van Tuijl

moederkoren

Toen Fons Willemsen vorige zomer in Ulicoten zijn veldje rogge oogstte - hij zaait elk jaar zo'n roei of wat - ontdekte hij dat er MOEDERKOREN in enkele aren.zat. Hij verzamelde een paar van deze vreemde korrels en bracht ze mee naar het Heemhuis. Wij hebben ze toen vermeld in onze rubriek 'Arme Amalia' en beloofden er nog eens op terug te zullen komen. Dat doen we nu dus. We doen er wat tekeningen bij om het verhaal een beetje te verduidelijken.

meestal in rogge

Moederkoren komt voor in verschillende grassoorten, maar dan wel heel zeldzaam. Vroeger werd hij bijna uitsluitend in rogge aangetroffen. De vrij harde, zwarte korrels (tek. 1 en 2) die Fons uit zijn rogge-aren peuterde - ze lijken wel wat op kleine rattekeutels - zijn eigenlijk samengekoekte, hard geworden en in elkaar gegroeide schimmeldraden van een schimmel die de wetenschappelijke naam *claviceps purpurea* draagt.

Uit die 'keutels' - officieel heten die sclerotiën - ontwikkelen zich in het voorjaar hele kleine rode paddestoeltjes (tek. 3). Eigenlijk is dat teveel gezegd. Het zijn nl. alleen maar kleine draadjes met een knopje erop (tek.4). Nou ja, alleen maar.....

Bij nadere beschouwing - en daar komt een microscoop aan te pas - blijkt zo'n klein knopje in zijn buitenlaag een groot aantal heel kleine blaasjes te hebben (tek. 5). In elk blaasje bevinden zich weer een stel zakjes en elk zakje bevat acht draadvormige sporen. U begrijpt dat die sporen stofklein zijn en heel gemakkelijk door de wind verspreid kunnen worden.

honingdauw

De sporen dwarrelen neer op het roggeveld. Als ze in de bloemen van het koren terechtkomen dan groeien ze daar uit tot zwamdraden. Die beïnvloeden de roggeplant zodanig dat ze suiker gaat afscheiden. Honingdauw heet dat. Daar komen zonder aarzelen insecten op af en terwijl die de suiker oplikken, nemen ze ook vanzelf de topstukjes (*conidiën*) van de zwamdraden mee. Deze kleine zwamdraadfragmentjes worden door de insecten op talloze roggearen achtergelaten. Juist bij het rijpen van het graan ontstaan dan weer de *sclerotiën*, ofwel de harde keutelachtige moederkorenkorrels (tek.1). U ziet het, moederkoren heeft een heel ingewikkelde levenscyclus.

ziekte en dood

Vroeger kwam deze schimmel veel voor. Er werd op de zandgronden dan ook erg veel rogge verbouwd. De mensen waren er niet bepaald blij mee. Ze konden de zwarte korrels onmogelijk uit hun oogst verwijderen. Het moederkoren zat dus na het dorsen en wannen gewoon tussen de graankorrels en werd dus ook mee tot meel gemalen.

Een te hoog percentage moederkoren in het roggemeel kon zowel bij mensen als dieren ziekte veroorzaken. Men sprak dan van de kriebelziekte. Soms had die zelfs een dodelijke afloop. Toch heeft men in het moederkoren ook bruikbare stoffen ontdekt. Daarom kweekt men tegenwoordig moederkoren ten behoeve van de medicinale bestanddelen. Boeren die in deze moderne tijd rogge zaaien, hoeven niet zo bang te zijn dat de aren straks zwart zien van de *clariceps*. Het zaaigoed wordt met chemische middelen zodanig behandeld dat besmetting met deze schimmel praktisch uitgesloten is.

De tijden veranderen. Wat vroeger voor veel zandboeren een jaarlijks terugkerend probleem was, beschouwen we nu als een heermkundige merkwaardigheid.

arme amalia (17)

Antoon van Tuijl

Wij zijn er weer met aanvullingen op de lijst van geschonken voorwerpen. Vakantietijd of niet, het gaat gewoon door.

- Ria Laurijssen schonk een ingelijste herinneringsprent voor een Eerste Communie. 'Souvenir Précieux à l'âme Fidèle' staat er op. Een andere gift van haar betrof een gave witte po en een witte aardewerken schotel.

- Louis Verschueren was weer van de partij met een serie lucifermerken, ingelijst en wel. De luciferdoosjes bevatten foto's van het huwelijk van Koning Boudewijn en Koningin Fabiola. We kregen van hem ook een mooie grote koektrommel met op het deksel een Breugeliaans volkstafeel.

- Ed Ragas bezorgde ons vier paardehoefijzers van verschillend formaat en met verschillende slijtvlakken en een zware smeedijzeren beugel met schakels en nog sterker ringen. Kan dat een pootbeugel voor een os of een stier geweest zijn?

- Mevrouw M. Loots-Loots schonk het en Jo en Gerrit Jansen brachten het mee: een Weckketel met twee thermometers en enkele Weckflesdekselklemmen, een molentje voor het uipersen van koolzaad of lijnzaad, een set oude spullen voor het ontwikkelen van foto's. Vooral de twee houten negatiefhouders zijn heel bijzonder!

Dat was het voor deze keer. Alle gevers weer heel hartelijk dank.

open monumentendagen

9 en 10 september a.s.

Antoon van Tuijl

In heel Europa bestaan ze, de Open Monumentendagen.

Het oorspronkelijk doel is natuurlijk de aandacht van de mensen te wekken voor waardevolle oude gebouwen. Op Open Monumentendagen probeert men vooral monumenten te laten zien die normaal voor het publiek niet toegankelijk zijn. In steeds meer gevallen zijn echter ook allerlei verenigingen en gemeenten activiteiten gaan ontplooiën rond het thema monumenten.

Zo zal op zaterdag 9 september in talloze Nederlandse plaatsen gonzen van de drukte in en rond monumenten. Hetzelfde geldt voor België op zondag 10 september.

net even anders

Baarle zou Baarle niet zijn als het daar niet net even anders zou gaan. Daar hebben wij zo onze redenen voor!

Om te beginnen: ons eigen Heermhuis doet mee. Wij houden op beide dagen open huis van 10.00 tot 16.00 uur. De openstelling geldt voor leden, niet-leden, bekenden en vreemdelingen. Wij laten gewoon zien waar we als vereniging mee bezig zijn.

Ten tweede: op zaterdag 9 september doet de Remigiuserkerk mee! Een mooie gelegenheid om dit prachtige gebouw met zijn waardevolle kunststukken en zeldzame glas-in-lood ramen eens goed te bekijken.

Ten derde: op beide dagen, ook van 10.00 tot 16.00 uur is het gemeentehuis van Baarle-Nassau open. Verwondert u dat?

eindelijk

Nassau's gemeentehuis is geen monument. Toch doet de gemeente mee aan Open Monumentendag. Daar is een goede reden voor. Sinds kort heeft de gemeente Baarle-Nassau een Monumentencommissie. Die had er al veel eerder moeten zijn, maar het kwam er door allerlei oorzaken niet van. Wij hebben als heemkundekring nochtans regelmatig aandrang uitgeoefend.

Het nieuwe gemeentebestuur heeft er geen gras over laten groeien en binnen de kortste keren hadden we een goed bemande monumentencommissie. Wethouder Moors, als voorzitter en de heer Neggers als ambtelijk secretaris werken er met hart en ziel aan. Onze heemkundekring mocht ook een vertegenwoordiger afvaardigen. Wij vroegen Peter Michiels. Zijn gevoel voor de 'dorpse maat' van bouwen en zijn oog voor details leken ons kwaliteiten die de commissie goed zou kunnen gebruiken.

presentatie

De commissie ging voortvarend aan het werk. Grote delen van Baarle zijn al bekeken om te komen tot een eerste opzet van een gemeentelijke monumentenlijst.

De Open Monumentendagen van 1995 werden door de plaatselijke monumentencommissie een goede gelegenheid gevonden om zich te presenteren.

Wij raden onze geïnteresseerde, maar nog sterker onze (nog)niet geïnteresseerde leden aan tijdens de openingsuren even binnen te lopen om kennis te nemen van deze presentatie. Hoe meer mensen weet hebben van het hoe en waarom van dit gemeentelijk initiatief, hoe beter het werk van de commissie kan gedijen. Dat komt ons dorp zeker ten goede.

activiteitenprogramma voor de rest van 1995

19 augustus	Bernardusprocessie in Ulicoten
20 augustus	Lourdestentoonstelling in het Heemhuis, georganiseerd door de 'Vrienden van Lourdes'
26 augustus	Lokale Heermdag (zie uitnodiging)
3 september	Presentatie Heemkalender 1996 in het Heemhuis
9 en 10 september	Open monumentendagen. Het Heemhuis is open van 10.00 tot 16.00 uur.
23 september	Lange wandeltocht. Let op nadere aankondigingen in Ons Weekblad.
12 oktober	Baarle 1000+3 kwis
31 oktober	Officiële vaststelling van de enclave-grenzen tot rijksgrenzen.
9 november	Lezing (nader bericht volgt)
17 november	Regionale Heemkwis te Wouw
17 & 19 december	Mijmeringen rond Kerst en Kunst met Fekke van Dijk.

publicaties te koop:

De heemkundekring biedt de volgende publicaties te koop aan:

Baarle in de Branding	fl.	19.75	395 f (*)
Vrouw in Verzet	fl.	19.75	395 f
Antoniteiten	fl.	25.00	500 f
Broeders in Baarle	fl.	5.00	100 f
Heilige Bernardus en de kerk van Ulicoten	fl.	5.00	100 f
Het onderwijs in Ulicoten (1803-1927)	fl.	2.50	50 f
Dagboek Piet Geerts dl. 1	fl.	45.00	900 f (*)
Dagboek Piet Geerts dl. 2	fl.	45.00	900 f
Mijn Briefkes naar Canada	fl.	19.50	390 f
Heemkalender 1995	fl.	5.00	100 f (*)
Kalender 'de Zoeker'	fl.	2.50	50 f (*)
Feestgids Stichting 1000 jaar Baarle	fl.	12.50	250 f (*)
Jaarboek 1991 Baarle in de middeleeuwen	fl.	25.00	500 f
Baarle in stukken (jaarboek 1992)	fl.	35.00	700 f
Jaarboek 1993	fl.	25.00	500 f
Tussen Bollekens en Bremer, wonen en werken in Ulicoten (jaarboek 1994)	fl.	29.95	599 f (*)
Kalenders met historische waarde 1988/1994	fl.	2.50	50 f
Het Bels lijntje. Geschiedenis van de spoorlijn Turnhout-Tilburg	fl.	44.50	890 f (*)

(*) Het betreft hier de laatste exemplaren !!!

U kunt zich deze publicaties aanschaffen de eerste zondag van de maand op het Heemhuis van 10.30-13.00 uur en tijdens de openingstijden op woensdag van 19.30-22.00 uur of telefonisch bij het secretariaat 699740.

nieuwe leden

Dhr. P. van Gestel, Hoogbraak 22, 5111 CT Baarle-Nassau

Dhr. B. Wijnen, Sportlaan 7, 5111 BX Baarle-Nassau

Dhr. K. Rodenburg, Schaluinen 11b, 5111 HB Baarle-Nassau

Dhr. H. Kruissen, Schaluinen 11b, 5111 HB Baarle-Nassau

Dhr. G.F. Diepstraten, Schaluinen 11b, 5111 HB Baarle-Nassau

Allen van harte welkom in onze vereniging

Helpers schoonmaakploeg

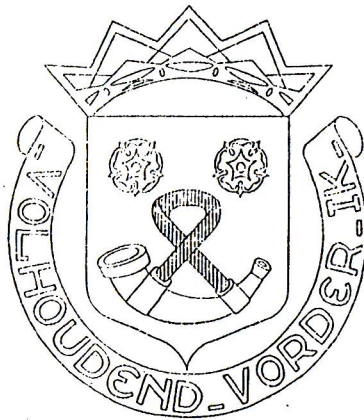
Het heemhuis is een oud en waardevol gebouw. Stof en spinnewebben hebben echter weinig ontzag voor dit monument. Aan schoonmakers heeft men altijd en overal tekort. Wie wil een handje meehelpen aan het zuiver houden van het heemhuis?

U kan zich aanmelden bij Ineke van Strijp-van der Bok, tel. 014/ 699525.

Van de redactie:

Deze keer geen speciaal redactioneelkje, slechts om op te merken dat we dit keer een totaal verschillend tijdschrift in de bus krijgen. In de eerste plaats een dik gevuld nummer (56 pagina's), iets wat we graag willen doorzetten met uw hulp uiteraard, want alles zelf schrijven gaat echt niet. We rekenen op onze leden. Kom met uw stukjes, we zitten er om te springen.

Verder deze keer een experimenteel omslag omdat de voorbedrukte omslagen op zijn en we zitten te wachten op een sponsor voor de omslag (had in februari al rond moeten zijn). Graag vernemen we uw reacties betreffende de omslag. Verder deze keer veel leesplezier toegewenst.

heemkundekring 'amalia van solms'
kerkstraat 4
2387 baarle-hertog